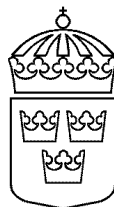

Förslag till riksdagen

2001/02:RR18

Riksdagens revisorers förslag angående ROT-avdragets effekter

2001/02

RR18

1 Revisorernas granskning

Riksdagens revisorer har på initiativ från bostadsutskottet granskat effekterna av det statliga ROT-avdraget som fanns mellan åren 1993 och 1999. Revisorernas granskning redovisades i rapporten ROT-avdragets effekter 2001/02:8. Rapporten finns som bilaga 1 i denna skrivelse. Rapporten har remissbehandlats. En sammanfattning av remissinstansernas svar finns i bilaga 2.

Riksdagens revisorer redovisar inledningsvis en sammanfattning av rapporten. Därefter redovisas remissinstansernas synpunkter på rapporten. Slutligen redovisar revisorerna sina slutliga överväganden och förslag med anledning av rapporten.

1.1 Sammanfattning av rapporten

Bakgrund

Ett skatteavdrag för reparation, om- eller tillbyggnad av bostadshus (ROT-avdrag) infördes första gången 1993 och utgjorde en del av det ROT-program som syftade till att få ned arbetslösheten. Avdraget, som betraktades som en tillfällig åtgärd, skulle gälla under perioden den 15 februari 1993 till den 31 december 1994. Skattereduktionen skulle utgöra 30 % av arbetskostnaden för småhus och hyresfastigheter.

Arbetslösheten i byggbranschen förblev hög och ROT-avdraget infördes på nytt den 15 april 1996. Denna gång omfattade avdraget även bostadsrätter. ROT-avdraget förlängdes sedan stegvis men togs slutligen bort den 31 mars 1999.

Det totalt beviljade avdragsbeloppet under hela perioden har varit ungefär 11 miljarder kronor. Av detta belopp har 70 % beviljats till ägare av hyreshus, 28 % till ägare av småhus och 2 % till bostadsrättsägare. Nästan en miljon ansökningar har handlagts av skattemyndigheterna. 67 % av dessa har utgjorts av ansökningar från småhusägare, 25 % från ägare till hyreshus och 8 % från bostadsrättsägare.

Undersökningens uppläggning

Granskningens främsta syfte har varit att undersöka avdragets effekter; dels hur sysselsättningen har påverkats, dels i vilken mån "svart" arbetskraft har omvandlats till "vit". Studien bygger till stor del på en enkät till ett antal småhusägare samt till personer som äger hyreshus, dock ej till bolag eller organisationer. Urvalet har begränsats till Stockholms län och till dem som erhållit ROT-avdrag under taxeringsåret 1999. Svaren på enkäten bedöms dock vara giltiga för hela landet.

Enkäten har sänts till 431 småhusägare och 431 privata hyreshusägare. Svarsfrekvensen för småhusägarna var 80 % och för de privata hyreshusägarna 76 %.

I studien ingår även en enkät till ett antal hantverkare i Stockholms län för att få deras syn på avdraget och den "svarta" arbetskraften.

Resultat

I enkäten svarade 16 % av småhusägarna att avdraget har haft stor eller avgörande betydelse för att vidta olika ROT-åtgärder, 33 % svarade att ROT-avdraget inneburit en tidigareläggning av arbeten, medan 51 % uppgav att avdraget endast har haft liten eller ingen påverkan. För de privata hyreshusägarna verkar avdraget ha haft något större betydelse. 22 % av dessa svarade att avdraget har haft stor påverkan, 38 % att stödet inneburit en tidigareläggning medan 41 % angav att avdraget haft liten påverkan. För båda typerna av fastighetsägare är det avdragets andel av förbättringsåtgärdernas totalkostnad som påverkar inställningen till avdragets betydelse. Det finns emellertid inget samband mellan inkomst och avdragets betydelse. Den främsta anledningen till att avdragen haft liten eller ingen påverkan, vilket gäller för båda kategorierna, är att åtgärderna ändå varit nödvändiga att vidta.

Som ett komplement till enkäten till fastighetsägarna har ett urval hantverkare (225 st.) fått ge sin syn på bl.a. om problemet med "svart" arbetskraft förändrats efter det att ROT-avdraget upphört. Den generella bilden är att efterfrågan på möjligheten att betala svart har ökat sedan ROT-avdraget togs bort. Även om ROT-avdraget kanske inte har haft någon avgörande inverkan på den "svarta" arbetsmarknaden inom byggbranschen är det inte osannolikt att avskaffandet av avdraget ökat andelen svartjobb.

Erfarenheter för framtiden

Eftersom ROT-avdraget inte längre finns innehåller denna granskning, av naturliga skäl, inga förslag om åtgärder rörande detta avdrag. Däremot kan studien förmedla ett par erfarenheter som kan vara till nytta inför liknande beslut i framtiden.

- ♦ Avdraget verkar, under den undersökta perioden, ha påverkat fastighetsägare att genomföra åtgärder.
- ♦ Avdraget verkar till viss del ha omvandlat "svart" arbetskraft till "vit".
- ♦ Fastighetsägarna har inte upplevt avdraget som krångligt.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

- ♦ Hantverkarna har däremot haft en del "pappersarbete" för att hjälpa fastighetsägarna.
- ♦ Nivån på avdraget, 30 %, verkar ha varit tillräcklig.
- ♦ Hantverkarna kan tänka sig en lägre byggmoms som alternativ till ROT-avdraget.

Sammanfattningsvis tyder resultaten av denna granskning på att ROT-avdraget fungerat tämligen väl även om det är svårt att med någon större säkerhet avgöra hur stor effekt avdraget har haft på sysselsättningen i byggbranschen.

**Fel! Okänt namn på dokumentegenskap
Fel! Okänt namn på dokumentegenskap**

2 Revisorernas överväganden och förslag

2.1 ROT-avdraget har fungerat väl

Rapporten

De fakta som kommit fram i denna studie tyder, enligt revisorerna, på att ROT-avdraget fungerat tämligen väl. Enkätundersökningen till fastighetsägare och hantverkare ger belägg för att ROT-avdraget har påverkat fastighetsägare att genomföra byggarbeten eller att tidigarelägga dem. Undersökningen ger också vissa belägg för att ROT-avdraget bidragit till att begränsa svarta arbeten inom byggsektorn.

Remissinstanserna

Riksskatteverket instämmer i revisorernas slutsats att ROT-avdraget har fungerat bra och ansetts som lätt att hantera för både dem som ansökt och dem som administrerat avdraget. Detta anser verket trots att verket principiellt har uppfattningen att skattesystemet ska vara så enhetligt och enkelt som möjligt.

Skattemyndigheten i Stockholm delar utredningens uppfattning om att skattereduktionen för byggnadsarbeten har legat på rätt nivå. Utan att statistiskt kunna bevisa det har skattemyndigheten uppfattningen att antalet arbetstillfällen ökade under den period ROT-avdraget fanns.

Boverket anser att revisorerna i rapporten inte lyckats få fram något substansieellt underlag för slutsatser om ROT-avdragets effekter på sysselsättningen och att man inte kunnat dra några bestämda slutsatser om ROT-avdragets effekter på omvandlingen av "svart" arbetskraft till "vit", vilket var de två huvudsyftena med granskningen.

Boverket anser att ett system med bidrag till fastighetsägarna kan ha fördelar framför ett system med avdrag. Ett system med skattereduktion måste vara generellt. Ett system med bidrag ger större möjligheter till styrning och differentiering, exempelvis genom olika subventionsgrad i olika regioner. En nackdel med skattereduktionen är att effekten på sysselsättningen fördröjs,

då man inte får ta hänsyn till skattereduktionen i samband med skattejämkning, menar verket.

Målarvästarnas riksförening tycker att revisorernas rapport i långa stycken når samma slutsatser som Målarvästarna själva kommit fram till i en tidigare rapport, dock i flera fall i alltför försiktiga ordalag och utan att riktigt fullfölja påbörjade resonemang.

Sveriges Fastighetsägareförbund anser att den genomförda granskningen är väl utförd och att rapporten ger en korrekt bild av de granskade aspekterna på avdraget. Förbundet delar också slutsatserna i rapporten, bl.a. om stödformens fördelar framför gängse bidragsformer inom denna sektor.

Sveriges byggindustrier (BI) ansluter sig till huvudslutsatserna i rapporten. BI håller dock för sannolikt att ROT-avdragets positiva effekter varit större än vad som kommit till uttryck i rapporten. BI anser att avdraget bör ha påverkat statsfinanserna positivt på ett betydande sätt och att det reducerat svartarbeten i en större omfattning.

Villaägarnas riksförbund delar slutsatserna i rapporten att ROT-avdraget påverkat fastighetsägare att genomföra bidragsberättigade åtgärder, att avdraget delvis omvandlat svart arbetskraft till vit och att avdraget varit förhållandevis okomplicerat och lättfattligt för småhusägare.

Revisorerna

De fakta som kommit fram i rapporten tyder, enligt revisorerna, på att ROT-avdraget fungerat tämligen väl. Flertalet av remissinstanserna instämmer i den bedömningen. Revisorerna lägger inga specifika förslag med anledning av detta.

2.2 Utvärdering bör göras nästa gång

Rapporten

ROT-avdraget infördes 1993 och upphörde 1999. Sammanlagt har nästan 1 miljon ansökningar om ROT-avdrag kommit in till skattemyndigheterna, och det sammanlagda skatteavdraget har uppgått till ca 11 miljarder kronor. En stor del av fastighetsbeståndet har berörts av detta skatteavdrag.

Inga utvärderingar av åtgärden har dock genomförts på uppdrag av regering eller riksdag under den tid som avdraget ännu fanns i bruk. Revisorerna ansåg att det är anmärkningsvärt att en så pass omfattande åtgärd infördes och verkade under så lång tid utan att den utvärderades.

Byggindustrin är en mycket konjunkturkänslig bransch. Under vissa perioder kan arbetslösheten bland byggnadsarbetare och hantverkare stiga kraftigt. Då kan det vara motiverat med någon form av offentlig stimulans av nybyggande eller av ROT-verksamheten. Det är därför sannolikt att en åtgärd liknande ROT-avdraget kan bli aktuell igen när konjunkturläget gör det motiverat. Revisorerna underströk vikten av att en sådan åtgärd i så fall måste analyseras noggrant innan den införs och följas upp och utvärderas medan den är i kraft.

FOLIO
OKÄNT NAMN
på
dokumentegenskap
..Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Remissinstanserna

Riksskatteverket påpekar att lagstiftningen kring avdraget till en början var något oklar. Detta gjorde det svårt för skattemyndigheternas handläggare att bedöma vad som skulle ingå i ett korrekt beslutsunderlag. Om ROT-avdraget skulle aktualiseras på nytt är det därför viktigt att erfarenheter inom administrationen tas till vara, anser Riksskatteverket.

Målarvästarnas riksförening vill att det ska finnas en beredskap för att återinföra ett generellt ROT-avdrag när byggmarknaden viker.

Sveriges Fastighetsägareförbund framhåller att det tar tid innan fastighetsföretagen låter ett sådant stöd påverka sina beslut om åtgärder. Därför var det olyckligt att inte stödet kunde utgå under längre tid utan att det infördes för kortare perioder som sedan förlängdes efter hand. Det var också en nackdel att regeringen först beslöt att stödet skulle upphöra och sedan beslöt att införa det på nytt, menar Fastighetsägareförbundet.

Villaägarnas riksförbund vill att ROT-avdraget återinförs och permanentas i hela landet och vill även att avdraget inkluderar materialkostnader. Ett annat alternativ är, enligt Villaägarna, sänkt byggmoms som även skulle stimulera nybyggnationen.

Revisorerna

Revisorerna anser att det är anmärkningsvärt att en så omfattande åtgärd som ROT-avdraget infördes och fanns i kraft under så lång tid utan att den utvärderades. Revisorerna anser att det är principiellt viktigt att även stöd som utgår som nedsättningar av skatter utvärderas och prövas på samma sätt som utgifter.

Det är sannolikt att en åtgärd liknande ROT-avdraget kan bli aktuell igen när konjunkturläget gör det motiverat. Revisorerna vill understryka att en sådan åtgärd i så fall måste analyseras noggrant innan den införs och följas upp medan den är i kraft samt utvärderas inom rimlig tid. De erfarenheter som kommit fram av ROT-avdragets tillämpning under 1990-talet bör även vägas in.

2.3 Revisorernas förslag

Med hänsyn till de motiveringar som framförts under revisorernas överväganden föreslår Riksdagens revisorer att riksdagen fattar följande beslut.

Utvärdering bör göras nästa gång

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad revisorerna har anfört under avsnitt 2.2 om behovet av uppföljning och utvärdering.

FOLIO
OKÄNT NAMN
på
dokumentegenskap
..Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap

Detta ärende har avgjorts av revisorerna i plenum. I beslutet har deltagit revisorerna Ingemar Josefsson (s), Anders G Högmark (m), Per Rosengren (v), Bengt Silfverstrand (s), Kenneth Lantz (kd), Margit Gennser (m), Hans Stenberg (s), Ann-Marie Fagerström (s), Marie Engström (v), Ulla Wester (s), Lennart Hedquist (m) och Ann-Kristine Johansson (s).

Vid ärendets slutliga handläggning har kanslichefen Åke Dahlberg och utredningschefen Patrick Joyce (föredragande) varit närvarande.

Stockholm den 21 mars 2002

På Riksdagens revisorers vägnar.

Ingemar Josefsson

Patrick Joyce

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Rapport 2001/02: 8

Bilaga 1

ROT-avdragets effekter

Förord

Riksdagens revisorer presenterar härmed sin rapport om effekterna av ROT-avdraget (Reparation, Ombyggnad, Tillbyggnad). Beslut om rapporten har fattats av revisorerna i plenum den 13 december 2001.

Granskningen har beretts inom revisorernas första avdelning. I avdelningen ingår Ingemar Josefsson (s), ordförande, Karl-Gösta Svenson (m), vice ordförande, Agneta Lundberg (s), Björn Kaaling (s), Sten Lundström (v), Gunilla Tjernberg (kd), Patrik Norinder (m) och Ronny Korsberg (mp).

Inom revisorernas kansli har utredare Rolf Sandahl ansvarat för utredningsarbetet fram till den 1 september 2001, därefter har utredningschef Patrick Joyce avslutat arbetet. Kanslichef Åke Dahlberg har också deltagit i arbetet.

Rapporten sänds nu på remiss. Revisorerna avser att återkomma med en skrivelse till riksdagen i mars 2002.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Bilaga 1

Sammanfattning

Bakgrund

Ett skatteavdrag för reparation, om- eller tillbyggnad av bostadshus (ROT-avdrag) infördes första gången 1993 och utgjorde en del av det ROT-program som syftade till att få ned arbetslösheten. Avdraget, som betraktades som en tillfällig åtgärd, skulle gälla under perioden 15 feb. 1993 till den 31 dec. 1994. Skattereduktionen skulle utgöra 30 % av arbetskostnaden för småhus och hyresfastigheter.

Arbetslösheten i byggbranschen förblev hög och ROT-avdraget infördes på nytt den 15 april 1996. Denna gång omfattade avdraget även bostadsrätter. ROT-avdraget förlängdes sedan stegvis men togs slutligen bort den 31 mars 1999.

Det totalt beviljade avdragsbeloppet under hela perioden har varit ungefär 11 miljarder kronor. Av detta belopp har 70 % beviljats till ägare av hyreshus, 28 % till ägare av småhus och 2 % till bostadsrättsägare. Nästan en miljon ansökningar har handlagts av skattemyndigheterna. 67 % av dessa har utgjorts av ansökningar från småhusägare, 25 % från ägare till hyreshus och 8 % från bostadsrättsägare.

Uppdraget och undersökningens uppläggning

Granskningens främsta syfte har varit att undersöka avdragets effekter; dels hur sysselsättningen har påverkats dels i vilken mån "svart" arbetskraft har omvandlats till "vit". Studien bygger till stor del på en enkät utsänt till ett antal småhusägare samt till personer som äger hyreshus, dock ej till bolag eller organisationer. Urvalet har begränsats till Stockholms län och till dem som erhållit ROT-avdrag under taxeringsåret 1999. Svaren på enkäten bedöms dock vara giltiga för hela landet.

Enkäten har sänts till 431 småhusägare och 431 privata hyreshusägare. Svarsfrekvensen för småhusägarna var 80 % och för de privata hyreshusägarna 76 %.

I studien ingår även en enkät till ett antal hantverkare i Stockholms län för att få deras syn på avdraget och den "svarta" arbetskraften.

Resultat

I enkäten svarar 16 % av småhusägarna att avdraget har haft stor eller avgörande betydelse för att vidta olika ROT-åtgärder, 33 % svarar att ROT-avdraget inneburit en tidigareläggning av arbeten, medan 51 % uppger att avdraget endast har haft liten eller ingen påverkan. För de privata hyreshusägarna verkar avdraget ha haft något större betydelse. 22 % av dessa svarar att avdraget har haft stor påverkan, 38 % att stödet inneburit en tidigareläggning medan 41 % anger att avdraget haft liten påverkan. För båda typerna av fastighetsägare är det avdragets andel av förbättringsåtgärdernas totalkostnad som påverkar inställningen till avdragets betydelse. Det finns emellertid inget samband mellan inkomst och avdragets betydelse. Den främsta anled-

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

ningen till att avdragen haft liten eller ingen påverkan, vilket gäller för båda kategorierna, är att åtgärderna ändå varit nödvändiga att vidta.

Som ett komplement till enkäten till fastighetsägarna har ett urval hantverkare (225 st.) fått ge sin syn på bl. a. om problemet med ”svart” arbetskraft förändrats efter det att ROT-avdraget upphört. Den generella bilden är att efterfrågan på möjligheten att betala svart har ökat sedan ROT-avdraget togs bort. Även om ROT-avdraget kanske inte har haft någon avgörande inverkan på den ”svarta” arbetsmarknaden inom byggbranschen är det inte osannolikt att avskaffandet av avdraget ökat andelen svartjobb.

Erfarenheter för framtiden

Eftersom ROT-avdraget inte längre finns innehåller denna granskning, av naturliga skäl, inga förslag om åtgärder rörande detta avdrag. Däremot kan studien förmedla ett par erfarenheter som kan vara till nytta inför liknande beslut i framtiden.

- ◆ Avdraget verkar, under den undersökta perioden, ha påverkat fastighetsägare att genomföra åtgärder.
- ◆ Avdraget verkar till viss del ha omvandlat ”svart” arbetskraft till ”vit”.
- ◆ Fastighetsägarna har inte upplevt avdraget som krångligt.
- ◆ Hantverkarna har däremot haft en del ”pappersarbete” för att hjälpa fastighetsägarna.
- ◆ Nivån på avdraget, 30 %, verkar ha varit tillräcklig.
- ◆ Hantverkarna kan tänka sig en lägre byggmoms som alternativ till ROT-avdraget.

Sammanfattningsvis tyder resultaten av denna granskning på att ROT-avdraget fungerat tämligen väl även om det är svårt att med någon säkerhet avgöra hur stor effekt avdraget har haft på sysselsättningen i byggbranschen.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Bilaga 1

1 Bakgrund

1.1 Inledning

Riksdagens revisorer beslutade den 8 juni 2000 att granska ROT-avdraget för bostadshus. Granskningen var ursprungligen ett förslag från riksdagens skatteutskott. I sitt förslag till Riksdagens revisorer ville utskottet bl. a. få följande frågor belysta:

- ♦ Vilka kostnader har avdraget inneburit i form av minskade skatteintäkter?
- ♦ Hur har avdraget fördelats mellan olika typer av fastigheter?
- ♦ Vilka inkomster och förmögenheter hade de som utnyttjat avdraget?
- ♦ Hur många arbeten hade inte utförts alls, utförts senare, utförts i egen regi eller med ”svart” arbetskraft om avdraget inte hade funnits?
- ♦ Har avdraget lett till ökade skatteintäkter från näringsidkare och anställda som utfört ROT-arbetena?
- ♦ Har avdraget inneburit kontrollproblem eller annat merarbete för skattemyndigheterna?

Revisorerna publicerade den 16 november 2000 en förstudie om ROT-avdraget.¹ I förstudien konstaterade revisorerna att det stora belopp som ROT-avdraget kostat motiverade en vidare granskning. Revisorerna konstaterade dock även att det fanns metodmässiga svårigheter att i efterhand avgöra hur effektivt ROT-avdraget hade varit i förhållande till andra alternativ.

1.2 Fakta om ROT-avdraget

ROT-avdraget införs för första gången

Ett skatteavdrag för reparation, om- eller tillbyggnad av bostadshus (ROT-avdrag) infördes första gången 1993 och utgjorde en del av det ROT-program som syftade till att få ned arbetslösheten inom byggnadsindustrin. Avdraget betraktades som en tillfällig åtgärd och skulle gälla under perioden 15 feb. 1993 till den 31 dec. 1994.

Syftet var att *”öka kapacitetsutnyttjandet inom byggsektorn och att motverka arbetslösheten”*. Insatsen skulle begränsas till när det var särskilt angeläget med stimulansåtgärder. Eftersom huvudsyftet var att öka sysselsättningen skulle skattereduktionen enbart gälla avdrag på arbetskostnaden.²

Storleken på skattereduktionen beräknades till 1,5 miljarder kronor.³ Syftet med avdraget var att vissa reparationsarbeten skulle tidigareläggas samt att

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

¹ Förstudie 2000/01:07.

² Prop. 1992/93:150, bil. 6, s. 3.

³ 1992/93: FiU 10, s. 2 och 45.

vissa arbeten som hittills utförts i egen regi eller med anlitande av "svart" arbetskraft istället skulle utföras av F-skatteregistrerade näringsidkare.

Tidigareläggningen bedömdes kunna öka ombyggnadsvolymen med 35 till 50 % under åren 1993 och 1994. Detta beräknades kunna skapa mellan 15 000 och 28 000 nya årsarbeten i byggnadssektorn dessa år.⁴

Reglerna för ROT-avdraget

Skattereduktionen skulle utgöra 30 % av arbetskostnaden, dock högst 10 500 kr för småhus och högst 20 000 kr för hyreshus eller det belopp som motsvarade tre gånger fastighetsskatten för hela kalenderåret 1993. Underlaget för att få skattereduktion fick dock inte understiga 2 000 kr. Skattereduktionen gällde inte för arbeten som egna företagare utförde på sitt eget hus eller för företag som utförde arbete på sina fastigheter med egna anställda.⁵

ROT-avdraget togs bort...

Under 1995 fanns inget ROT-avdrag. Avdraget ersattes till viss del av ett extra statligt stöd för förbättring av bostäder.⁶ I hyres- och bostadsrättshus utgick stödet med 15 % av ett bidragsunderlag för reparation, underhåll och ombyggnad av bostäder. För egna hem utgjorde bidraget 15 % av arbetskostnaden, dvs. hälften i förhållande till ROT-avdraget.

...och infördes igen...

Byggverksamheten väntades avta under 1996 och 1997.⁷ ROT-avdraget infördes därför på nytt för perioden 15 april 1996 till den 31 december 1997. Nu fick även bostadsrättsinnehavare rätt till samma avdrag. Någon bedömning av den förväntade ökningen av sysselsättningen gjordes inte denna gång.

...och förlängdes ytterligare

Eftersom aktiviteten inom byggsektorn förväntades vara fortsatt låg även under 1998 förlängdes ROT-avdraget till att gälla även detta år.⁸ Enligt bostadsutskottet visade gjorda utvärderingar "... att avdraget inneburit ökad aktivitet inom byggsektorn och därmed bidragit till ökad sysselsättning".⁹

Senare förlängdes även ROT-avdraget till den 31 mars 1999.¹⁰ Dessutom höjdes det maximala avdraget för arbeten utförda under perioden 19 mars 1998 till den 31 mars 1999. För småhus höjdes avdraget från 10 500 till 14 000 kr, för hyreshus från 20 000 till 27 000 kronor eller högst fyra gånger

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

.
Bilaga 1

⁴ Prop. 1992/93:150, bil. 6, s 12 f.

⁵ SFS 1993:672.

⁶ SFS 1994: 1994

⁷ Prop. 1995/96:198.

⁸ Prop. 1997/98:1, 8.7.

⁹ 1997/98: FiU1, s. 203.

¹⁰ Prop. 1997/98:119.

fastighetsskatten för år 1996. För bostadsrätter höjdes avdraget från 5 000 till 7 000 kronor. Procentandelen för avdraget blev dock oförändrad, dvs. 30 % av arbetskostnaden.¹¹

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

.
Bilaga 1

¹¹ 1997/98:BoU10, s. 40 ff.

2 Tidigare utredningar av ROT-avdraget

Riksdagens revisorer har i en tidigare förstudie efter förslag av bostadsutskottet berört ROT-programmet, dvs. inte bara ROT-avdraget.¹² Revisorerna valde då att inte gå vidare med en granskning eftersom regeringen givit Riksrevisionsverket (RRV) i uppdrag att utvärdera 1995 års bostadsförsörjningsprogram.

RRV:s granskning

RRV:s uppdrag från regeringen visade sig dock inte avse ROT-avdraget utan sysselsättningseffekten av två andra stöd, nämligen det extra statliga stödet för förbättring av bostäder (ESS) och bidraget för förbättring av inomhusmiljön (FIM).¹³ Dessa stöd fanns under 1995, när ROT-avdraget inte fanns. RRV:s granskning bygger i huvudsak på två enkätundersökningar, en till mottagarna av bidragen och en till de byggföretag som genomförde de bidragsstödda projekten.

I svaren på enkäten till *bidragsmottagarna* framgick att ungefär hälften av de projekt som genomfördes skulle ha genomförts ändå (gäller både ESS och FIM). I RRV:s enkät till de *byggföretag* som utförde de bidragsstödda åtgärderna svarade 39 % av företagen (31 av 79 företag) att de haft en högre sysselsättning i bidragsfallet än om ROT-bidraget inte hade funnits.

Boverkets studie

I Boverkets studie av det extra statliga stödet för förbättring av bostäder (ESS) uppskattades att ungefär hälften av arbetena i flerfamiljshus inte hade kommit till stånd utan stödet och att resten hade tidigare lagts tack vare stödet.¹⁴

När det gällde samma bidrag till småhus, där bidragsdelen var lägre än för flerbostadshusen, nämligen 15 % av arbetskostnaden, uppskattade verket att 75 % av åtgärderna hade blivit genomförda även utan bidraget. En tidigareläggning hade dessutom endast skett i begränsad omfattning.

Målarmästarnas studie

Det finns egentligen bara en studie som koncentrerar sig på just ROT-avdraget och den är utförd av Målarmästarnas Riksförening.¹⁵ Denna studie rör effekterna av ROT-avdraget under perioden mars 1998 t.o.m. februari 1999. Genom att räkna upp det utbetalade ROT-avdraget under perioden till en uppskattad total arbetskostnad kom Målarmästarna fram till att drygt 32 000 årsarbetare var sysselsatta med åtgärder som finansierades med ROT-avdrag.

Många av dessa arbeten skulle dock ha kommit till stånd ändå. Målarmästarnas hypotes är att 49 % , d.v.s knappt 16 000, av dessa årsarbeten direkt

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap

Bilaga 1

¹² Riksdagens revisorer. Förstudie 1995/96:11.

¹³ Riksrevisionsverket 1997.

¹⁴ Boverket 1996.

¹⁵ Målarmästarnas Riksförening 2000.

berodde på ROT-avdraget. Hypotesen bygger på en marknadsanalys där man innan ROT-avdragets införande konstaterade att marknaden för större reparationer och ombyggnader i egnahem i stort sett var obefintlig (4 %). Av detta drar man slutsatsen att 96 % av de arbeten som kommit till stånd i egnahem (och sedermera bostadsrätter) efter ROT-avdragets införande annars inte skulle ha ägt rum. Målarmästarna uppskattar vidare att 25 % av de arbeten som kommit till stånd i hyreshus annars inte skulle ha kommit till stånd.

Om 96 % av arbetena på egnahem och bostadsrätter samt 25 % av arbetena på hyreshus under perioden var en direkt följd av ROT-avdraget skulle det innebära att 49 % av alla ROT-arbeten under perioden berodde på ROT-avdraget.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Bilaga 1

3 ROT-avdragets omfattning och inriktning

De mer grundläggande uppgifterna om ROT-avdraget finns hos Riksskatteverket (RSV). Följande tabeller beskriver de totala beloppen och det totala antalet ansökningar för vart och ett av de år som ROT-avdraget funnits. (Tabellerna visar uppgifter för taxeringsåren, dvs. åren efter beskattningsåret och normalt sett de år då åtgärderna är vidtagna. För uppdelning efter län, se bilaga.)¹⁶

Tabell 1 visar uppdelningen i belopp för olika typer av fastigheter för hela riket enligt 1994 till 2000 års taxeringar.

Tabell 1. ROT-avdrag efter typ av fastighet, taxeringsåren 1994-2000, miljoner kronor

År	Hyreshus	Småhus	Bostadsrätter	Totalt
1994-95	2 738	980		3 718
1997	829	337	28	1 194
1998	1 684	611	66	2 361
1999	1 721	764	89	2 573
2000	763	331	43	1 137
Summa	7 734	3 023	226	10 983

Källa: Riksskatteverket, egna bearbetningar.

För hela perioden blir det sammanlagda ROT-avdraget nästan 11 miljarder kronor. Hyreshusen står för 71 % av totalbeloppet, småhusen för 28 % och bostadsrätterna för 2 %. Antalet ansökningar fördelades på följande sätt (för uppdelning efter län, se bilaga 2):

Tabell 2. Antalet ROT-ansökningar fördelade efter typ av fastighet, taxeringsåren 1994-2000

År	Hyreshus	Småhus	Bostadsrätter	Totalt
1994-95	80 661	233 482		314 143
1997	34 603	72 917	10 350	117 870
1998	46 687	131 408	23 247	201 342
1999	46 963	151 493	28 839	227 295
2000	33 086	72 090	15 575	120 751
Summa	242 000	661 390	78 011	981 401

Källa: Riksskatteverket, egna beräkningar.

Drygt 981 000 ansökningar om ROT-avdrag gjordes mellan åren 1994 och 2000. Småhusen står för 67 % av ansökningarna, hyreshusen för 25 % och bostadsrätterna för 8 %.

För fritidshus finns bara uppgifter på riksnivå för perioden 1997 till 2000. Bland ansökningarna om ROT-avdrag för småhus gäller knappt 10 % fritidshus. Fritidshusen utgjorde 18 % av småhusbeståndet 2000 (se bilaga 3).

¹⁶ Eftersom ROT-avdraget upphörde den 31 mars 1999 kan ROT-avdrag för åtgärder gjorda även under 1999, dvs. om ansökningen lämnats in senast den 1 mars 1999 beaktats i 1999 års taxering. Det innebär att just dessa åtgärder läggs ihop med åtgärder utförda 1998. Om man lämnat in sin ansökan efter den 1 mars 1999, beaktades dessa avdrag i 2000 års taxering.

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

4 Möjligheterna att bedöma ROT-avdragets effekter

Svårigheter att jämföra

Att ROT-avdraget har utnyttjats mycket är naturligtvis inte samma sak som att det verkligen har påverkat aktiviteten inom byggbranschen. Möjligheten att mäta effekten av en åtgärd beror på flera faktorer. Viktigast är att det går att jämföra den faktiska utvecklingen med vad som skulle ha inträffat utan de insatta åtgärderna. Att bedöma vad som skulle ha hänt i alternativfallet är ofta det svåra i en effektmätning. Något som liknar en experimentsituation, dvs. där det finns en kontrollgrupp är ovanligt i statlig verksamhet.¹⁷ ROT-avdraget gick att söka i hela landet så det finns ingen naturlig jämförelsegrupp.

Före och efter studie

Alternativet som ligger närmast till hands är att studera vad som hände när åtgärden infördes och när den togs bort. Att göra en studie för respektive efter åtgärden kräver att åtgärden ligger relativt nära i tiden för att det skall vara möjligt att ha någorlunda kontroll över övriga påverkansfaktorer.

Det finns visserligen två brytpunkter när det gäller ROT-avdraget. Den ena är när avdraget infördes 1993 och den andra är när det upphörde 1999. Förutsättningarna att mäta effekterna av avdraget är dock sämre nu än när Målar-mästarnas Riksförening och RRV gjorde sina undersökningar. Målar-mästarnas Riksförening byggde sina analyser på en undersökning som gjordes 1996, dvs. den tidpunkt när ROT-avdraget återinfördes, även om antagandena appliceras på ROT-avdraget 1998. RRV:s studie av de byggnadsstöd som fanns 1995 hade hjälp av att stöden bara fanns detta år.

Att mäta effekterna av ROT-avdraget två år efter det att avdraget avskaffades är svårare. De data som utredningen till stor del kommer att bygga på (två enkäter) måste gälla slutet av ROT-perioden, eftersom respondenterna i annat fall skulle ha svårt att komma ihåg hur beslutssituationen såg ut. Under denna period började dock högkonjunkturen att ta fart, och faktorer som ökade fastighetspriser, lägre låneräntor etc. påverkade förmodligen fastighet-sägarnas beslut.

Studie ändå värd att göra

Trots svårigheterna har Riksdagens revisorer ändå valt att försöka uppskatta ROT-avdragets effekter. Det finns flera skäl till detta. För det första är kunskapen om ROT-avdraget liten. Målar-mästarnas Riksförenings studie är den enda som gjorts. De hypoteser som undersökningen bygger på är värda att undersöka. Storleken på avdraget, ungefär 11 miljarder kronor, gör det också motiverat att försöka få fram mer information. Det är heller inte omöjligt att

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

¹⁷ Ett undantag var försöket med lördagsöppna Systembolagsbutiker i vissa län under år 2000. Norström & Skog 2001.

den här typen av avdrag kan komma att diskuteras igen, och då behövs mer information om hur avdraget har fungerat.

Det finns ytterligare en aspekt som kan vara intressant när det gäller detta avdrag. De flesta arbetsmarknadspolitiska stöd har varit riktade mot arbetsgivarna, t.ex. sänkta arbetsgivaravgifter, olika typer av anställningsstöd etc. Få styrmedel har varit efterfrågeorienterade från hushållens sida. Därför finns få studier avseende denna typ av stöd.

Vilka effekter ska undersökas?

De positiva effekter som regering och riksdag ville uppnå med ROT-avdraget var i första hand att tidigare lägga åtgärder liksom att omvandla ”svart” arbetskraft till ”vit”. Ju fler arbetslösa man fick ut i arbetslivet, desto mindre blev dessutom arbetslöshetsunderstödet.

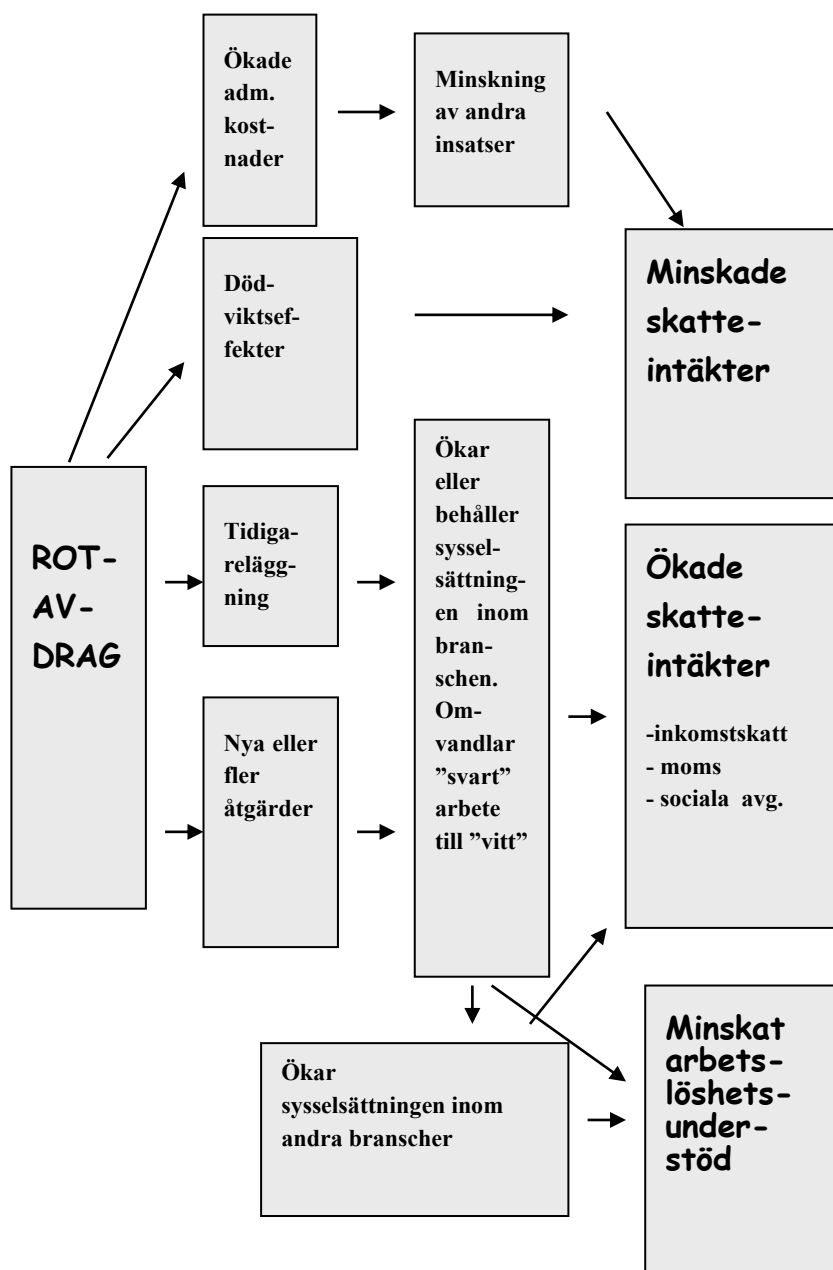
Tänkbara negativa effekter var dels granskningskostnaderna för att administrativt hantera ROT-ansökningarna, dels de fall där fastighetsägarna utnyttjat avdraget för åtgärder som man ändå skulle ha vidtagit, det man ibland kallar s.k. dödviktseffekter.

ROT-avdragets tänkbara positiva och negativa effekter kan sammanfattas i följande bild:

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

.
Bilaga 1

Figur 1. ROT-avdragets effekter

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap

. Bilaga 1

5 Underlagsmaterial

Två enkäter

Denna studies primära underlagsmaterial för att bedöma effekterna av ROT-avdraget är en enkätundersökning. Enkäter har sänts till ett antal småhusägare och ägare av hyreshus, dock ej bolag eller organisationer. I samband med denna studie har även en annan enkät skickats till ett antal hantverkare. Det är emellertid den förstnämnda enkäten till fastighetsägarna som denna rapport i huvudsak grundar sig på.

Urvalet till enkäten

Urvalet till enkäten är hämtat ifrån Riksskatteverkets databas över dem som erhållit ROT-avdrag. Urvalsbasen har begränsats till Stockholms län och till taxeringsåret 1999. Begränsningen till Stockholms län har i första hand praktiska orsaker. En aspekt är att databasen är uppbyggd efter län. Det har, enligt RSV, gjort det svårare att ha hela landet som urvalsbas. Att över huvud taget få fram ett urval som skall innehålla uppgifter om inkomster, avdragets storlek, det totala ROT-avdraget för fastigheten har krävt relativt stora tekniska insatser från RSV:s sida. Undersökningen krävde att de utvalda ansökningarna om ROT-avdrag studerades på plats på skattemyndigheten. Genom att begränsa urvalet till Stockholms län blev det lättare att gå igenom fler ansökningar.

Taxeringsåret 1999

Att studien gäller taxeringsåret 1999 (som i huvudsak gäller åtgärder vidtagna under 1998) beror på att ROT-avdraget togs bort den 31 mars 1999. Denna period är densamma som Målarvärdens Riksförbund hade i sin undersökning, vilket gör att deras slutsatser kan jämföras med slutsatserna i denna studie. Risken för att glömma hur beslutssituationen såg ut vid ett visst tillfälle ökar givetvis ju längre tid det har gått mellan frågetillfälle och när åtgärden vidtogs.

Är Stockholms län representativt för riket?

Gör valet av enbart Stockholms län det svårare att generalisera resultatet till hela landet? Det finns emellertid lite i studien som talar för att fastighetsägarna skulle hantera ROT-avdraget annorlunda i Stockholms län än i resten av landet.

Stockholms län har 14 % av småhus- och fritidshusbeståndet i hela landet och står för 15 % av antalet ansökningar under taxeringsåret 1999. Av de beviljade ROT-avdragen för småhus under perioden stod Stockholms län för 17 %. I fråga om hyreshus står Stockholms län för 17 % av beståndet men för 21 % av antalet ansökningar. Länets andel av det totala ROT-avdraget är dock större, nämligen 33 % (vilket inte bara gäller för detta taxeringsår). Det finns fler orsaker till detta. Den främsta anledningen är att taxeringsvärdena är högre i Stockholm än i övriga landet. En annan faktor är att antalet hyres-

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

hus inte speglar hur många lägenheter de rymmer, och Stockholm har förmodligen fler större hyreshus än resten av landet.

Relativt stort urval

Urvalet är dock relativt stort. När det gäller småhus har ett systematiskt urval gjorts där var 75:e person som fått ROT-avdrag valts ut. Eftersom bara en enkät skickats avseende varje fastighet har endast en av de möjliga ägarna till fastigheten fått en enkät. Det totala antalet fastigheter är 431. Underlaget innehåller alltså erhållet ROT-avdrag för dessa personer liksom för hela fastigheten, inte hur många ansökningar de har gjort. Nu skiljer sig förmodligen inte antalet personer så mycket från antalet ansökningar dels för att de kanske inte vidtar så många ROT-åtgärder under samma år, dels för att dessa personer bara äger en fastighet att söka avdrag för.¹⁸

Allmännyttan ingår ej

I urvalet ingår bara hyreshus ägda av fysiska personer. Det beror på att det är svårt för Riksskatteverket att få fram motsvarande uppgifter för bolag ur ROT-databasen. Det "ekonomiska beslutet" om avdragets betydelse ligger rimligtvis närmare en person som äger en eller två hyresfastigheter än hos anställd personal vid de stora allmännyttiga hyresbolagen. Huruvida de allmännyttiga företagen har en annan inställning till ROT-avdraget kan denna studie inte belysa.

Bland de privata hyreshusägarna har var 7:e fastighetsägare som fått ROT-avdrag valts ut. Antalet fastigheter har varit lika stort som i småhusfallet, dvs. 431 st. Eftersom de flesta äger flera hyresfastigheter representerar varje ägare en relativt stor del av beståndet av privata hyreshus. Hur stor andel av det totala antalet ansökningar som dessa personer står för framgår dock ej.¹⁹ De ROT-avdrag som finns registrerade på dessa personer varierar mellan 500 kronor och 1,5 miljoner kronor. Det innebär att det finns fastighetsägare som har sökt ett stort antal gånger. Eftersom det inte heller finns någon statistik som visar fördelningen mellan privata respektive allmännyttiga hyreshus (bara fördelningen av andelen lägenheter) går det inte att säga hur stor andel vårt urval utgör av det totala antalet hyreshus. Bostadsrätter ingår inte alls i denna studie eftersom deras andel av ROT-avdragen är så liten.

Av det ursprungliga urvalet har ett antal fastighetsägare sorterats ut av åldersskäl. Några närmar sig 100 år medan andra är för unga för att själva

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

¹⁸ Summeras det totala ROT-avdraget för dessa fastigheter, dvs. inte bara avdraget för den som sökt i vårt urval utan även vad eventuellt övriga delägare i samma fastighet erhållit i ROT-avdrag blir det ung 2 % av det totala beloppet för Stockholms län.

¹⁹ I vårt urval på 392 fastighetsägare finns 1 314 hyreshus registrerade. Det innebär drygt 3 fastigheter per person. Nu kan det vara svårt att räkna ut antalet fastigheter eftersom de flesta fastigheter har många delägare. Dessa personer har sammanlagt fått nästan 28 miljoner kronor, vilket är ung. 5 % av det totala ROT-avdraget för *hela* hyreshussektorn, dvs. inte bara för de privata hyreshusägarna, i Stockholms län.

kunna svara.²⁰ I övrigt har några med utländska adresser och ett fåtal som sökt men inte fått ROT-avdrag också tagits bort. Av det ursprungliga urvalet finns 424 småhusägare och 393 privata hyreshusägare kvar.

Svarsfrekvens och bortfallsanalys

Ett visst bortfall förekommer i alla enkätundersökningar. Svarsfrekvensen för småhusägare är ungefär 80 %, vilket får betraktas som mycket tillfredsställande. Svarsfrekvensen när det gäller privata hyreshusägare är något lägre - 76 %. En påminnelse skickades ut. Före påminnelsen var svarsfrekvensen ungefär 40 % för båda kategorierna av fastighetsägare. Med tanke på att de flesta hyreshusägare har flera fastigheter, vissa 20 till 30 stycken, och att det krävs en hel del arbete för att kunna besvara enkäten på ett riktigt sätt är svarsfrekvensen hög. En småhusägare gör sällan stora eller särskilt många arbeten och kommer därför lättare ihåg vilka arbeten som de sökte ROT-avdrag för.

Bortfallet, dvs. de svar som inte kan användas, är däremot större när det gäller de privata fastighetsägarna än för småhusägarna (34 st.). En del privata fastighetsägare har låtit meddela att de inte tänker svara på enkäten. Den är trots allt frivillig. Ägandeförhållandena skiljer sig dessutom ofta mellan privata hyreshus och småhus. Ett småhus ägs ofta av en eller två personer. För de privata hyreshusen förekommer ett antal olika andelssiffror, där andelarna ofta är uppdelade på en hel släkt. Några av dem som fått enkäten uppger att de inte har "ansvaret" för fastigheten utan hänvisar till annan släkting. I en del fall har fastighetsägarna överlåtit själva fastighetsförvaltningen till ett fastighetsbolag och hänvisar ibland till detta bolag.

De som över huvud taget inte svarat på enkäten skiljer sig inte nämnvärt från dem som svarat.²¹ När det gäller enkäten till småhusägarna kan dock 78 % av alla utskickade enkät svar användas, medan motsvarande för de privata hyreshusen är 67 %. Totalt användes 592 enkäter i undersökningen.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

²⁰ Åldersgränsen för såväl småhusfastighetsägare som för privata hyreshusägare är densamma i urvalet. Den äldsta småhusägaren i urvalet är född 1917. Fastighetsägare födda efter 1917 och före 1979 finns med i det slutliga urvalet.

²¹ När det gäller sökt ROT-avdrag är detta ungefär lika stort för de som svarat som för dem som inte svarat. De som inte har svarat har däremot en något högre medelinkomst än de som svarat, 318 000 i stället för 303 000 kr. De som inte svarat bland de privata hyreshusägarna har ett något mindre ROT-avdrag i genomsnitt än de som svarat, 70 500 i stället för 79 500.

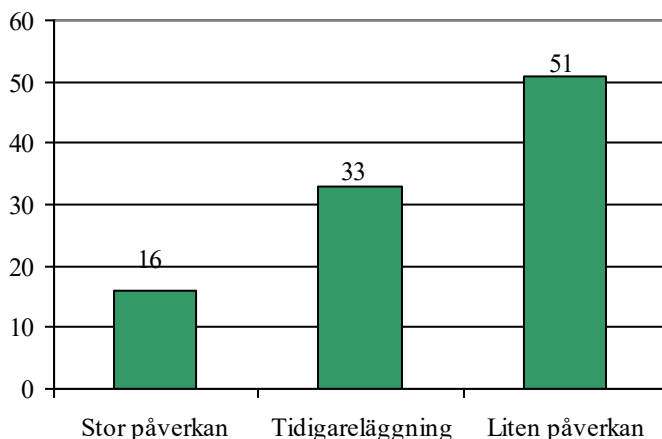
6 Resultatet av enkäten till fastighetsägarna

Enkätens huvudfråga har gällt ROT-avdragets betydelse för att vidta olika ROT-åtgärder. Fastighetsägarna har ombetts att svara på om avdraget haft *stor eller avgörande betydelse* för att vidta dessa åtgärder, om åtgärderna *tidigarelagts* på grund av avdraget eller om avdraget endast haft *liten eller ingen betydelse* för att vidta dessa åtgärder.

6.1 Småhusägarnas svar

ROT-avdragets betydelse för småhusägare åskådliggörs i följande figur:

Figur 2. ROT-avdragets betydelse för beslutade åtgärder (i %)

16 % av småhusägarna svarar att avdraget har haft stor eller avgörande betydelse för att vidta olika ROT-åtgärder, 33 % svarar att ROT-avdraget inneburit en tidigareläggning av arbeten, medan 51 % uppger att avdraget endast haft liten eller ingen påverkan. Grovt sett har ungefär hälften av fastighetsägarna påverkats av avdraget medan hälften inte har påverkats.

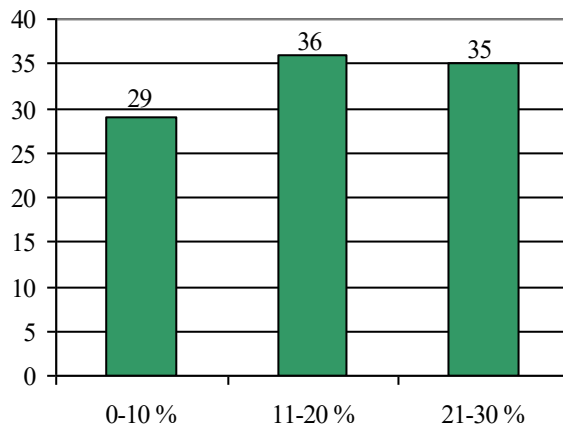
Finns det några förklaringar till att avdraget påverkat vissa men inte andra? Den variabel som man kanske först tänker på är avdragets storlek. Sambandet mellan avdragets absoluta storlek och betydelse är emellertid litet.

Har då ROT-avdragets relativa andel av totalkostnaderna för åtgärderna någon betydelse? Följande figur visar ROT-avdragets andel av totalkostnaderna:

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

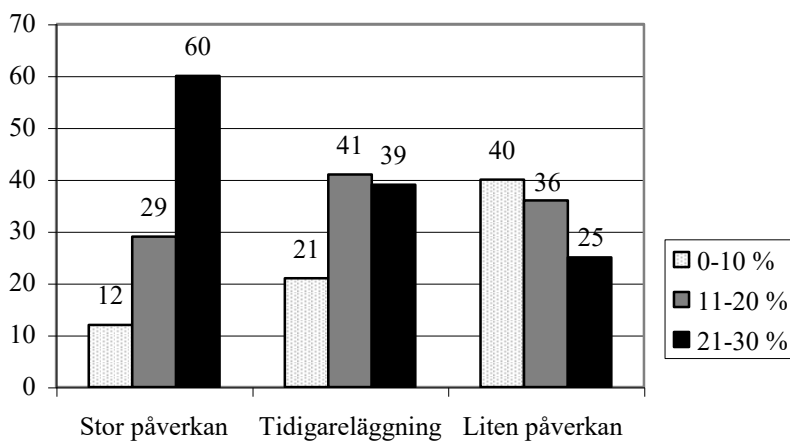
Figur 3. ROT-avdragets andel av de totala kostnaderna (i %)

För 65 % av fastighetsägarna utgör ROT-avdraget mindre än 20 % av de totala kostnaderna, vilket i sig är helt naturligt. Om ROT-avdraget utgör 30 % av arbetskostnaderna och arbetskostnaderna utgör hälften av totalkostnaderna blir ROT-avdragets andel 15 %. För många av de arbeten som gjorts via ROT-avdrag utgör arbetskraftskostnaderna dock en större andel av totalkostnaderna.

Nästa figur visar sambandet mellan den betydelse fastighetsägarna angivit att ROT-avdraget har haft och ROT-avdragets andel av totalkostnaderna.

Figur 4. Sambandet mellan ROT-avdragets storlek och dess betydelse för att vidta åtgärder (i %)

Figuren visar att det finns ett samband mellan den betydelse fastighetsägarna angivit att ROT-avdraget haft och den andel av totalkostnaderna som avdraget utgjort. Inom den kategori där avdraget har haft stor påverkan hade t. ex.

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.
Bilaga 1

60 % av fastighetsägarna ett avdrag som utgjort mellan 21 och 30 % av totalkostnaderna. Det verkar således vara avdragets *relativa* och inte dess absoluta belopp som är viktigt. De som svarat att avdraget haft liten betydelse för deras vilja att vidta åtgärder har givit följande motiv:

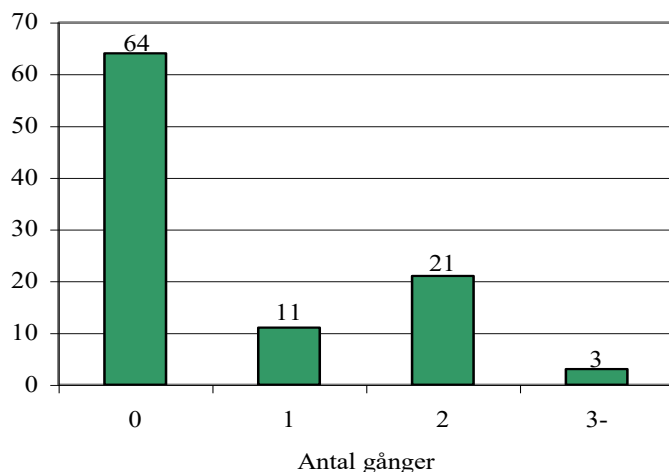
Figur 5. Anledning till att avdraget haft liten betydelse (i %)

Den största anledningen till att avdraget haft liten betydelse är att åtgärderna ändå ansetts nödvändiga att vidta (eftersom fler anledningar kan anges överskrider den sammanlagda procentsatsen 100 %). Endast en tredjedel av dem som svarade hävdade att avdraget varit för litet. Andra förklaringar, som t.ex. bra lånevillkor, har inte haft någon större betydelse.

Ett annat samband som finns är mellan den betydelse man ger ROT-avdraget och hur många gånger man tidigare har sökt avdraget. Nedanstående figur visar om småhusägarna sökt ROT-avdrag vid tidigare tillfällen och i så fall hur många gånger:

Figur 6. Hur många som har sökt ROT-avdrag tidigare (i %)

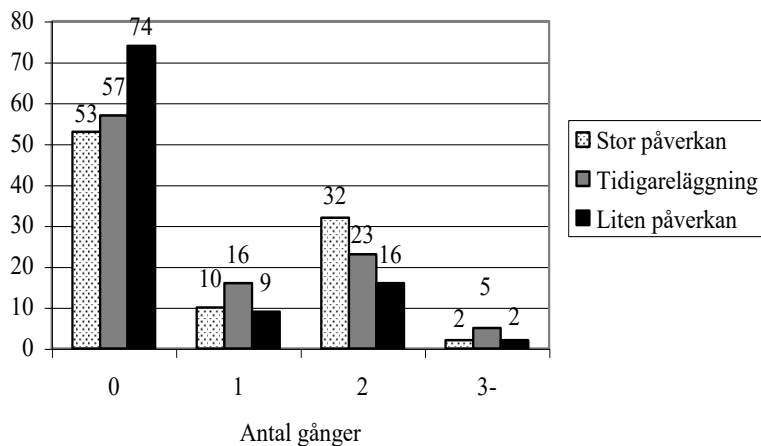

**Fel! Okänt namn på dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap**

Bilaga 1

Av de fastighetsägare som sökt ROT-avdrag under detta år hade 64 % inte sökt tidigare, 12 % hade sökt en gång tidigare, 21 % två gånger tidigare och 3 % tre eller fler gånger. Sambandet mellan den betydelse man anser att ROT-avdrag haft och antalet gånger man sökt visas i följande figur:

Figur 7. Sambandet mellan ROT-avdragets betydelse och det antal gånger man sökt (i %)

Bland den grupp som tycker att avdraget har haft stor betydelse har 44 % sökt minst en gång tidigare. Bland den grupp där avdraget har haft liten betydelse har endast 27 % sökt tidigare. Det finns alltså ett samband mellan den betydelse man anser att ROT-avdraget haft och om man tidigare har sökt avdraget, även om det är svagt.

Samband med inkomster

En annan fråga är om ROT-avdragets betydelse för viljan att genomföra byggåtgärder varierar med fastighetsägarnas inkomst. Denna undersökning har inte funnit något samband mellan inkomst och betydelse. Däremot finns ett svagt samband mellan inkomst och storleken på ROT-avdraget; personer med högre taxerad inkomst får ett högre ROT-avdrag. Sambandet är statistiskt signifikant men inte särskilt starkt.

En av skatteutskottets frågor gällde hur den fördelningspolitiska profilen såg ut, dvs. den allmänna inkomst- och förmögenhetssituationen hos de individer som utnyttjat avdraget. Att göra en sådan beräkning är svårt eftersom t.ex. inkomstuppgiften för den som sökt egentligen ska jämföras med inkomstnivån för småhusägaren i genomsnitt och inte med genomsnittsinkomsten för alla inkomsttagare i Stockholms län. En sådan uppgift är dock svår att få fram. Medelinkomsten för dem som sökt ROT-avdrag i detta urval är 300 000 kronor per år, vilket får betecknas som en hög inkomst. Den

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

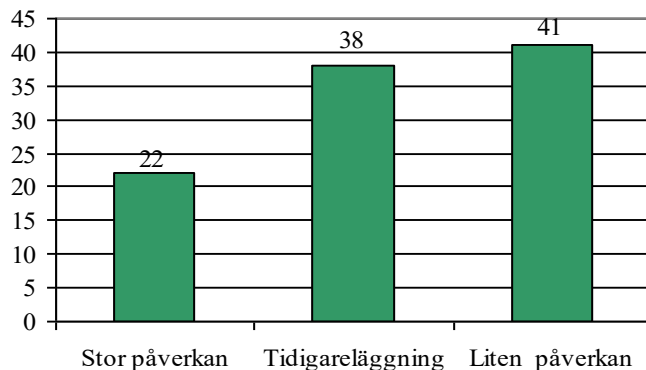
Bilaga 1

genomsnittliga förvärvsinkomsten var taxeringsåret 1999 cirka 200 000 kronor per år i Stockholms län och 171 000 kronor i riket.

6.2 Hyreshusägarnas svar

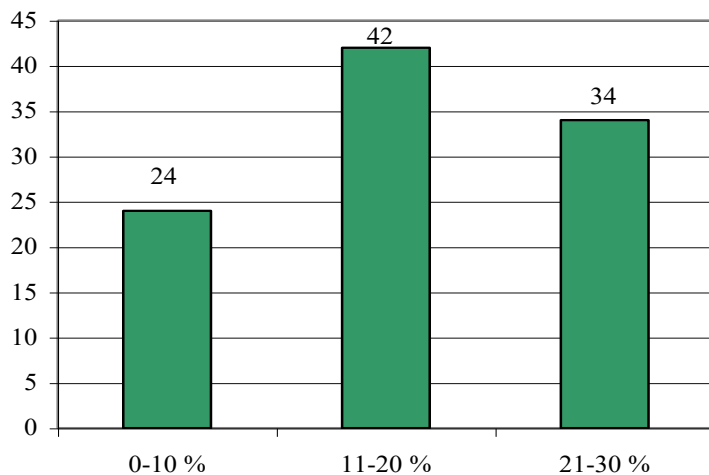
Enkäterna som riktades till ägare av hyreshus gav följande svar:

Figur 8. ROT-avdragets betydelse för beslutade åtgärder (i %)

I jämförelse med småhusen verkar avdraget ha en något större betydelse för de privata hyreshusägarna. 22 % av fastighetsägarna svarar att avdraget har haft stor påverkan på deras beslut att genomföra åtgärder, 38 % svarar att stödet inneburit en tidigareläggning medan 41 % anger att avdraget haft liten påverkan. Figur 9 visar ROT-avdragets andel av totalkostnaden.

Figur 9. ROT-avdragets andel av den totala kostnaden (i %)

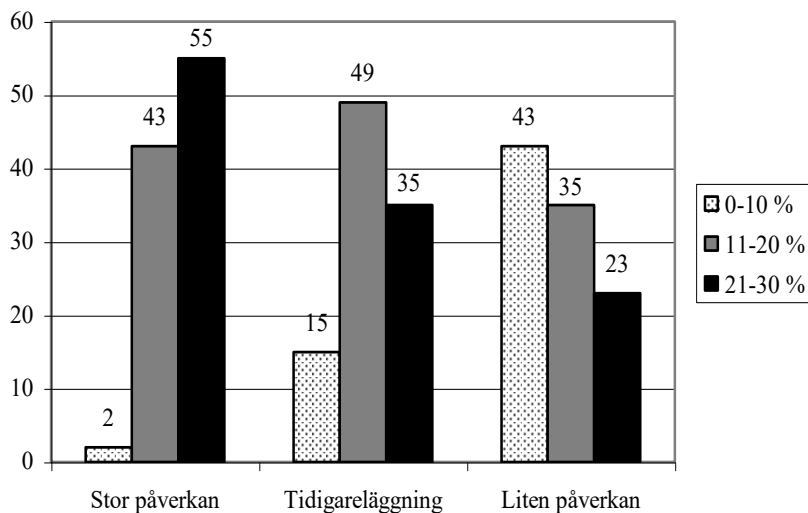

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

Hyreshusen skiljer sig något från småhusen när det gäller fördelningen på de olika kategorierna. Framför allt är kategorin 11-20 % något större. Sambandet mellan ROT-avdragets storlek och dess betydelse för fastighetsägarnas beslut att genomföra reparations- och underhållsåtgärder illustreras i följande figur.

Figur 10. Sambandet mellan ROT-avdragets storlek och dess betydelse för att vidta åtgärder (i %)

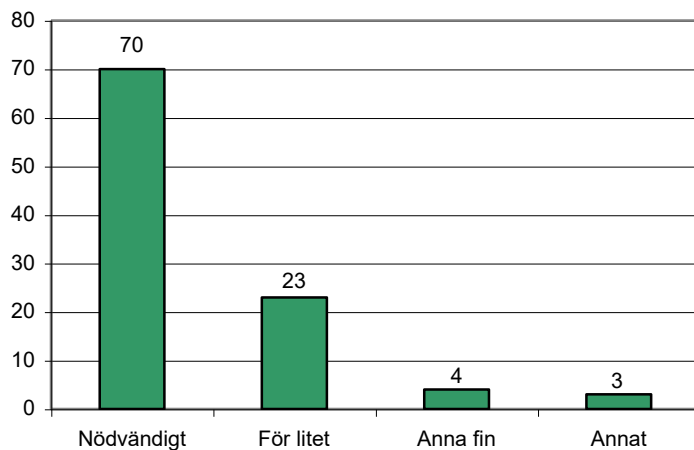
Förhållandet är nästan detsamma som för småhusen. Ju större betydelse fastighetsägarna har svarat att avdraget har haft, desto större relativ andel av den totala kostnaden har ROT-avdraget utgjort. För den kategori där avdraget haft stor påverkan hade 55 % ett avdrag som utgjorde 21-30 % av den totala kostnaden, medan motsvarande för kategorin där avdraget haft en liten påverkan endast var 23 %.

De fastighetsägare som svarat att det har haft liten betydelse för deras vilja att genomföra åtgärder har givit följande motiv:

**Fel! Okänt namn på dokumentegenskap
Fel! Okänt namn på dokumentegenskap**

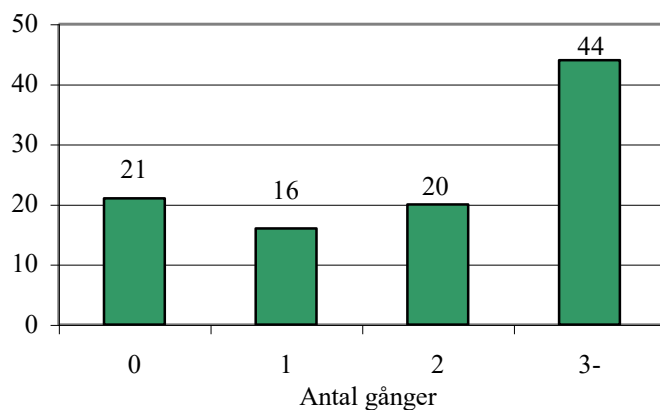
Bilaga 1

Figur 11. Anledning till att ROT-avdraget haft liten betydelse (i %)

Den främsta anledningen till att avdraget har haft liten betydelse är att åtgärderna ändå varit nödvändiga att vidta. Endast 23 % svarar att bidraget skulle ha varit för litet. Ägare av hyreshus har sökt ROT-avdrag oftare än småhusägare.

Figur 12. Har fastighetsägarna sökt ROT-avdrag tidigare (i %)

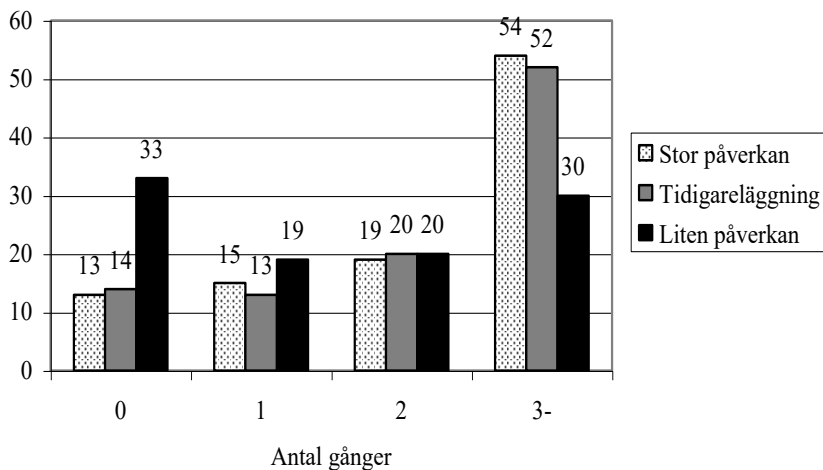
Det finns förmodligen flera skäl till att en så stor andel av de privata fastighetsägarna har sökt ROT-avdrag vid ett flertal tillfällen. Ett skäl är att många fastighetsägare har ett flertal fastigheter och därmed många lägenheter att söka ROT-avdrag för. Professionella fastighetsägare är sannolikt mer välinformerade om olika former av stöd de kan få för sitt löpande underhåll. De har troligen också större vana att hantera ansökningsblanketter.

Förhållandet mellan den betydelse de anser att ROT-avdraget har haft och hur många gånger de har sökt avdraget visas i följande figur:

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

Figur 13. Sambandet mellan ROT-avdragets betydelse och antalet gånger man sökt (i %)

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

Här liksom i småhusfallet finns det ett svagt samband mellan det antal gånger man sökt och den betydelse ROT-avdraget har haft. Ju större betydelse, desto fler gånger har de sökt. Precis som i småhusfallet saknas samband mellan inkomst och ROT-avdragets betydelse. Till skillnad från i småhusfallet saknas samband mellan inkomst och storleken på ROT-avdraget.

Den samlade bilden

Sammantaget är bilden för småhus och privata hyreshus ungefär densamma. För de privata hyreshusägarna verkar avdraget ha haft en något större betydelse än för småhusägarna. Hyresfastigheter är större än småhus och har rimligen mer behov av kontinuerligt underhåll, och då fastigheterna drivs som företag är det naturligt att ägaren söker alla de avdrag eller bidrag som finns tillgängliga. För båda kategorier av fastigheter är det den relativa och inte den absoluta storleken på avdraget som påverkar inställningen till avdragets betydelse. Den viktigaste anledningen till att avdragen haft liten eller ingen påverkan, vilket gäller båda kategorierna, är att åtgärderna ändå var nödvändiga att vidta.

7 ROT-avdragets effekter

7.1 Inledning

Svaren på enkäten till fastighetsägarna ger fog för slutsatsen att ROT-avdraget har ökat fastighetsägarnas efterfrågan på reparationer och ombyggnader. Grovt sett har avdraget påverkat de sökande i hälften av fallen när det gäller småhusen och i 60 % av fallen när det gäller hyreshusen. Det rör sig om de fall där avdraget antingen varit avgörande för att åtgärderna skulle vidtas eller de fall där avdraget tidigarelagt åtgärder. En mer försiktig tolkning av avdragets effekt som endast tar med de fall där avdraget har varit avgörande, kommer fram till att 16 % av småhusägarna och 24 % av ägarna till hyreshus har genomfört sina byggåtgärder på grund av ROT-avdraget.

Hur viktig är tidigareläggning?

Ett av syftena med ROT-avdraget var att det skulle tidigarelägga reparations- och ombyggnadsbeslut. Figur 25 i kapitel 8 visar hur byggkonjunkturen förbättrades under slutet av 1990-talet. Arbetslösheten bland bygghantverkare minskade med ungefär 10 000 personer per år mellan åren 1997 och 2000. Att tidigarelägga åtgärder till år då arbetslösheten fortfarande var hög innebar att ledig arbetskraft kunde användas. En tidigareläggning med en månad eller två är naturligtvis inte, från arbetsmarknadssynpunkt, jämförbar med en tidigareläggning på ett år. En del av tidigareläggningen skulle därför lika gärna kunna ha hamnat i den kategori där de svarande angivit att avdraget egentligen inte hade haft någon effekt. Det enda som är säkert är att de fastighetsägare som svarat att ROT-avdraget fått dem att tidigarelägga åtgärder skulle ha vidtagit dessa åtgärder ändå fast vid en senare tidpunkt.

Vad hade hänt utan ROT-avdrag?

Enkäten innehåller även några följdfrågor (om än hypotetiska) om vad fastighetsägarna skulle ha gjort om de inte hade fått ROT-avdrag, dvs. om fastighetsägarna skulle ha utfört arbetet själva eller om de ändå skulle ha anlitat hantverkare. I de fall där fastighetsägarna på grund av avdraget har valt hantverkare i stället för att göra det själva har avdraget bidragit till sysselsättningen i byggbranschen. Följdfrågorna har ställts både till dem som svarat att åtgärder tidigarelagts på grund av avdraget liksom till dem där avdraget haft liten eller ingen betydelse.

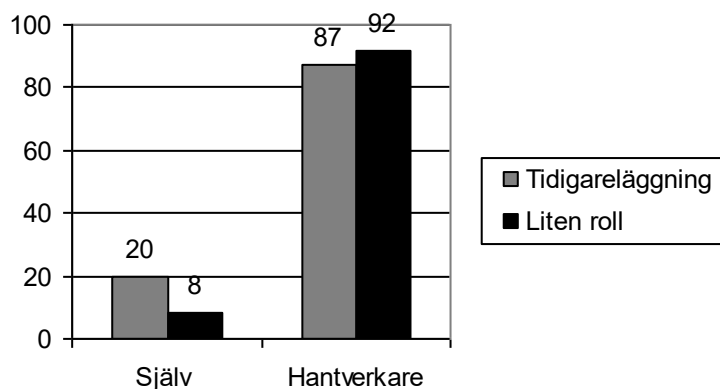
Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

7.2 ROT-avdragets effekt för småhus

I nedanstående figur visas hur arbetena skulle ha utförts om ROT-avdraget inte funnits:

Figur 14. Hur arbetena skulle ha utförts utan ROT-avdrag (i %)

20 % av dem som svarat att ROT-avdraget tidigarelagt deras åtgärder säger att de skulle ha utfört arbetet själva om ROT-avdraget inte funnits, medan 87 % säger att de skulle ha anlitat hantverkare ändå.²² Bland dem som svarat att avdraget haft liten eller ingen betydelse för deras beslut att genomföra åtgärder säger 8 % att de skulle ha gjort arbetet själva medan 92 % säger att de ändå skulle ha anlitat hantverkare.

Motverkade avdraget svartarbete?

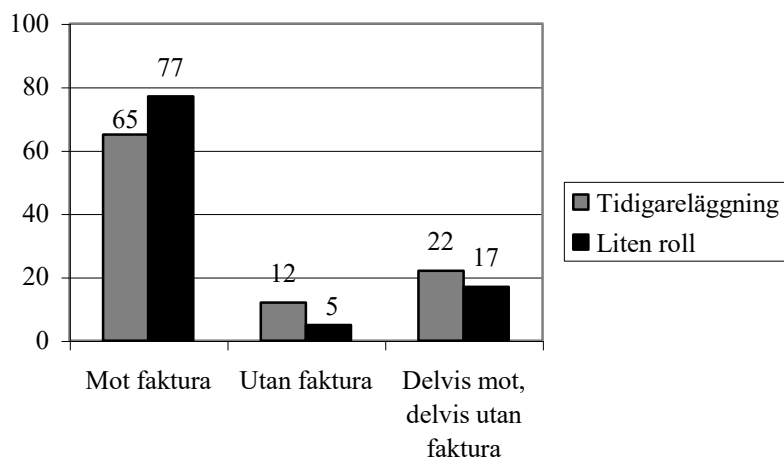
Ett av syftena med ROT-avdraget var emellertid också att komma åt den "svarta" arbetskraften. En följdfråga till dem som sagt att de skulle ha anlitat hantverkare även utan ROT-avdrag var hur betalning skulle ha skett. Skulle den ha skett mot faktura, utan faktura eller delvis mot, delvis utan faktura?

²² Att summan blir större än 100 % beror på att några anger att de delvis skulle ha gjort det själva och delvis med hjälp av hantverkare.

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap

Bilaga 1

Figur 15. Hur betalning hade skett om hantverkare hade anlåtats (i %)

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap
Fel! Okänt namn på dokumentegenskap
.

Bilaga 1

Sanningsenligheten i svaren kan naturligtvis ifrågasättas. I den Temoundersökning som Målarmästarnas Riksförening gjorde 1996, svarade 47 % av småhusägarna (62 % 1995) att de skulle betala kontant (vilket kan sägas motsvara vår kategori "utan faktura") medan 36 % svarade att de skulle betala mot faktura.²³

I enkäten svarar 12 % av de fastighetsägare som svarat att ROT-avdraget tidigarelagt deras åtgärder att de skulle ha betalat utan faktura om avdraget inte funnits. 22 % svarar att de skulle ha betalat delvis mot, delvis utan faktura. Bland de fastighetsägare där avdraget haft en liten betydelse är andelarna 5 % respektive 17 %. Att något färre i denna kategori skulle ha betalat utan faktura, beror på att en del av arbetena inom denna kategori har ansetts nödvändiga att göra, att de kräver hantverkare och att fakturan fungerar som en garanti från försäkringssynpunkt. I tabell 3 summeras effekten av ROT-avdraget för småhus för alla kategorier.²⁴

²³ Målarmästarnas Riksförening 1997.

²⁴ Hur tabell 3 räknats fram framgår av beskrivningen i bilaga 1.

Tabell 3. ROT-avdragets effekter för småhus (i %)

Hur avdraget påverkade	Andel av småhusägarna
Stor påverkan:	16
Tidigareläggning:	13
Annars gjort arbetet själva	7
Annars anlitat hantverkare utan faktura	6
Liten roll:	10
Annars gjort arbetet själva	4
Annars anlitat hantverkare utan faktura	6
Summa	39

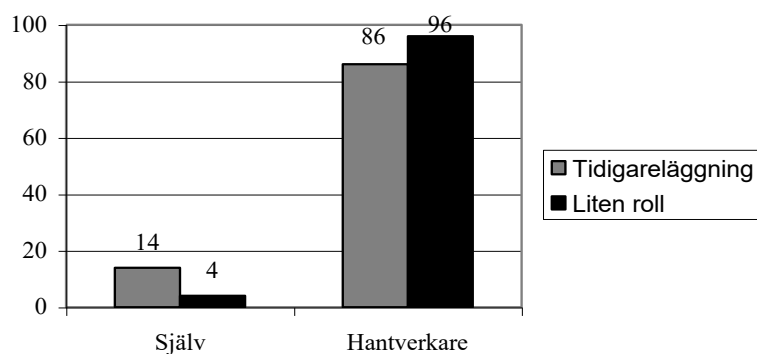
Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap

Bilaga 1

7.3 ROT-avdragets effekt för hyreshus

Ägare till hyreshus är inte lika benägna att själva utföra olika åtgärder på sina hus. Figuren nedan visar i vilken omfattning fastighetsägarna skulle ha gjort arbetet själva eller använt hantverkare om avdraget inte funnits:

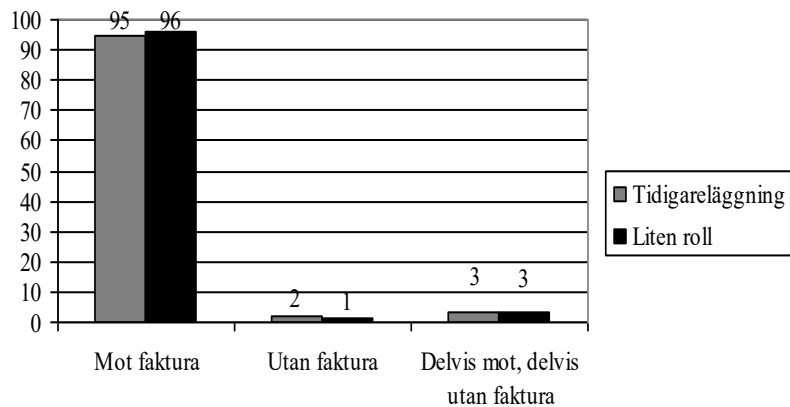
Figur 16. Hur arbetena skulle ha utförts utan ROT-avdrag (i %)

14 % av de hyreshusägare som svarat att de tidigarelagt sina åtgärder på grund av ROT-avdraget och 4 % av dem som ansett att avdraget haft liten roll skulle ha gjort arbetet själva om ROT-avdraget inte funnits. Att färre ägare till hyreshus skulle ha utfört arbetet själva jämfört med småhusägarna är knappast förvånande. Bland de privata ägarna av hyreshus har 38 % svarat att avdraget inneburit en tidigareläggning och 41 % att det inte haft någon större betydelse.

Svartarbete eller inte?

Figur 17. Hur hade betalning skett utan ROT-avdrag? (i %)

I stort sett alla ägare till hyreshus svarar att de skulle ha betalat mot faktura även om ROT-avdraget inte funnits. De privata hyreshusen drivs till skillnad från småhusen som företag där kravet på redovisning är större. I tabell 4 är effekten av ROT-avdraget för hyreshusen summerad.²⁵

Tabell 4. ROT-avdragets effekter för privata hyreshus (i %)

Hur avdraget påverkade	Andel av hyreshusägarna
Stor påverkan:	22
Tidigareläggning:	6
Annars gjort arbetet själva	5
Annars anlitat hantverkare utan faktura	1
Liten roll:	2,5
Annars gjort arbetet själva	1,5
Annars anlitat hantverkare utan faktura	1
Summa	30,5

I tabell 5 sammanfattas resultaten av enkätundersökningen för både småhus och hyreshus:

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap
Fel! Okänt namn på dokumentegenskap
.

Bilaga 1

²⁵ Hur tabell 4 räknats fram framgår av beskrivningen i bilaga 1.

Tabell 5. ROT-avdragets effekter för småhus och hyreshus (i %)

	Småhus	Hyreshus
Stor påverkan	16	22
Tidigareläggning	13	6
Liten roll	10	2,5
Summa	39	30,5

Resultatet av enkäten visar att effekten av ROT-avdraget är något mindre för hyreshusen, 31 %, än för småhusen, 39 %. För kategorin tidigareläggning är det dock en miniminivå som beräknats, dvs. det som ”med säkerhet” kan sägas vara effekten av avdraget. Det är viktigt att påpeka att siffrorna är grundade på ett urval och därför innehåller osäkerheter. Den statistiska osäkerheten är cirka 3 procentenheter upp eller ned.

Fastighetsägarnas betyg på ROT-avdraget

Bland fastighetsägarna är i stort sett alla kommentar om avdraget positiva. Småhusägarna är övertygade om att avdraget i allmänhet verkligen har haft effekt på vidtagandet av reparationer och att avdraget medverkade till att de själva tog beslutet att anlita ”vit” framför ”svart” arbetskraft. De anser att ROT-avdraget borde återinföras och i en del fall att beloppet borde vara högre. Våldigt få anser att avdraget var krångligt och medförde mycket ”pappersarbete”. Även de privata hyreshusägarna är mycket positiva och anser att ROT-avdraget haft de eftersträvade effekterna. Få klagar på administrationen och en del säger t. o. m. att avdraget var det administrativt enklaste de utnyttjat. Att fastighetsägarna är positiva är ganska naturligt eftersom det innebär en ekonomisk fördel som de skulle ha velat behålla. En småhusägare uttryckte att det.... ”alltid är trevligt med skatteåterbäring”.

7.4 Hantverkarnas syn på ROT-avdraget

Enkät till hantverkarna

I studien riktades även en enkät till ett antal hantverkarföretag som utfört ROT-arbeten under den aktuella perioden. Enkäten gällde hur deras verksamhet påverkats av att ROT-avdraget togs bort. Anledningen till att välja hantverkare och inte fastighetsägare är att förändringar är lättare att se bland dem som arbetar professionellt med olika förbättringsåtgärder.

Urval av hantverkare

Ett slumpmässigt urval på cirka 150 ansökningar för ROT-avdrag i Stockholms län gav 350 utvalda hantverksföretag.²⁶ Att det skulle bli ett visst

²⁶ Innan det slutliga urvalet gjordes togs först slumpmässigt 15 till 20 hantverkare ut för att höra om de ville svara på en enkät och lämna några synpunkter.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap .:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap .

Bilaga 1

bortfall bland de utvalda 350 hantverksföretagen förutsattes eftersom dessa ROT-arbeten var gjorda 1998-1999 och en del firmor hade förmodligen upphört eller gått samman med andra.

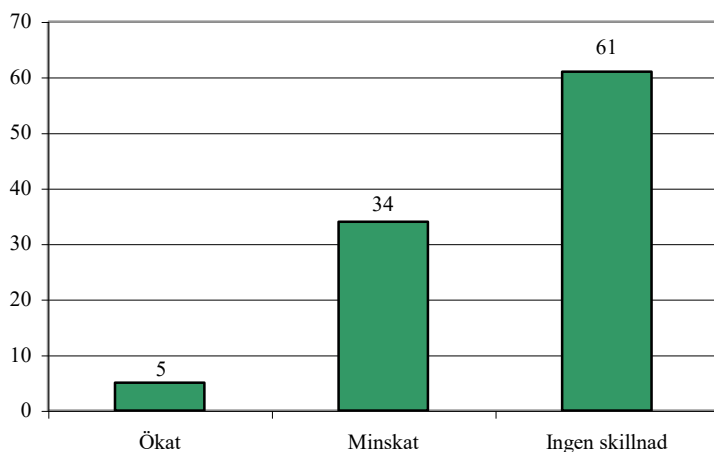
Urvalet gjordes främst bland de ROT-ansökningar som gällde småhusen (2/3). Urvalet påverkar dock inte nödvändigtvis om arbeten har utförts på småhus eller flerfamiljshus utan det vanligaste är att hantverkarna gör arbeten på såväl småhus som hyreshus.

Anledningen till att i första hand välja ut ROT-ansökningar från småhusägare var att t.ex. "svartjobb" enligt enkäten ovan verkar vara vanligare i småhusfastigheter än i hyreshus. Av de utskickade 350 enkäterna har 37 stycken återkommit då adressen varit okänd. Av de kvarvarande har svarsfrekvensen varit 73 % (efter en påminnelse), vilket får anses vara tillfredsställande med tanke dels på att den är frivillig dels på att många hantverkare är ganska upptagna med såväl hantverksarbete som "pappersarbete".

Tre huvudfrågor

Enkäten innehöll tre huvudfrågor. Den första frågan gällde om avskaffandet av ROT-avdraget hade inneburit någon förändring när det gäller omfattningen och inriktningen av ROT-åtgärder. Den andra huvudfrågan gällde om den "svarta" arbetsmarknaden hade förändrats sedan avdraget avskaffats. Den tredje huvudfrågan gällde synpunkter i allmänhet på avdraget, t.ex. om hantverkarna ser några alternativa åtgärder till ROT-avdraget.

Figur 18. Om andelen ROT-arbeten hade förändrats (i %)

Svaret på den första frågan finns i figur 18. Drygt 60 % av de hantverkare som svarat uppger att det inte hade skett någon förändring sedan ROT-avdraget togs bort, medan knappt 35 % säger att uppdragen minskat. Bland dem som uppger att uppdragen minskat hävdar en tredjedel att minskningen hade varit större än 25 %. När det gäller inriktningen av ROT-arbetena säger drygt 75 % att den är ungefär densamma, medan knappt 25 % uppger att den

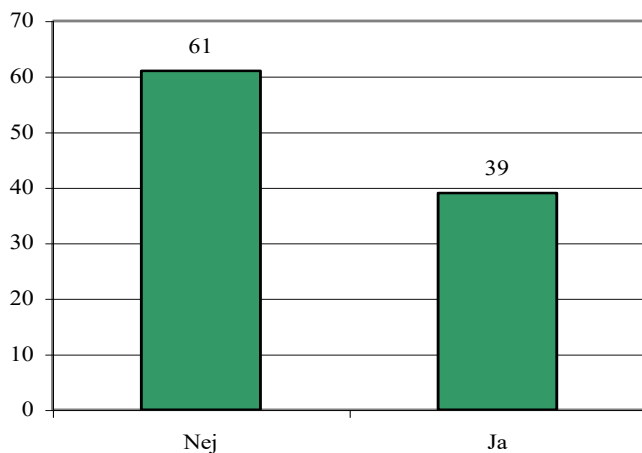
**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

förändrats. Förändringen består främst i att fastighetsägarna vidtar billigare åtgärder, att de i många fall väntar med åtgärder tills det blir akut och att de nu väljer att göra fler åtgärder på egen hand.

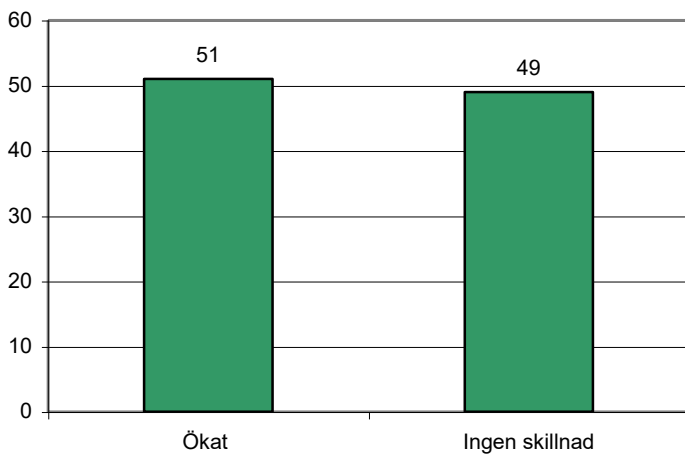
Problem med svart marknad?

Figur 19. Finns det problem med en "svart" marknad (i %)?

Drygt 60 % av hantverkarna upplever inte något problem med en "svart" arbetsmarknad, medan knappt 40 % är av motsatt uppfattning.

Figur 20. Har problemet med en "svart" marknad förändrats sedan ROT-avdraget tagits bort (i %)?

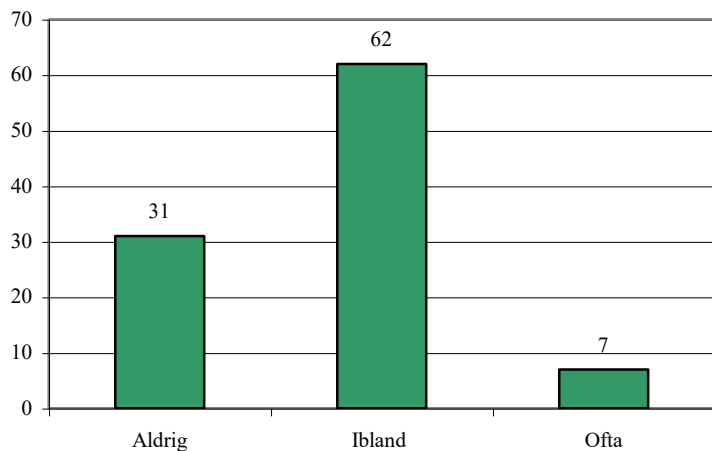
**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

·
Bilaga 1

Ungefär hälften av hantverkarna anser att problemet med den ”svarta” arbetsmarknaden har ökat sedan ROT-avdraget togs bort medan ungefär lika många anser att det inte är någon skillnad. Ingen av hantverkarna svarade att problemet minskat.

**Fel! Okänt namn på dokumentegenskap
Fel! Okänt namn på dokumentegenskap**

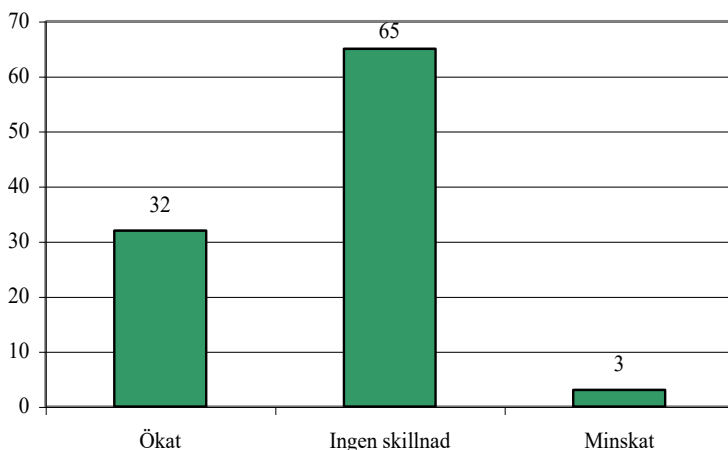
Bilaga 1

Figur 21. Frågar era kunder efter möjligheten att betala ”svart” (i %)?

Figur 21 visar hur hantverkarna upplever efterfrågan på svart arbetskraft. Nästan 70 % av hantverkarna svarar att kunderna efterfrågar ”svart” arbetskraft ibland eller ofta. När kunderna bara var småhusägare svarade 85 % av hantverkarna att kunderna efterfrågade svart arbetskraft. Nu är möjligtvis frågan något känslig eftersom ett jakande svar skulle kunna misstänkliggöra hantverkarna själva.

Figur 22. Ändrades efterfrågan på att betala svart när ROT-avdraget togs bort (i %)?

Nästan en tredjedel av hantverkarna svarar att kundernas efterfrågan på svart betalning har ökat sedan ROT-avdraget togs bort. Återstoden svarar att det inte är någon skillnad.

Hantverkarna upplever att problemet med den "svarta" marknaden har ökat sedan ROT-avdraget togs bort. Efterfrågan på möjligheten att betala svart har också ökat sedan ROT-avdraget tagits bort. Resultatet ovan behöver nödvändigtvis inte betyda att det finns något orsakssamband mellan ROT-avdragets avskaffande och en ökad "svart" arbetsmarknad. Åtgärder vidtagna med hjälp av ROT-avdraget är bara en del av den totala marknaden av åtgärder, och även om fastighetsägarna fick ROT-avdrag är detta egentligen inget hinder för att en del av arbetet ändå har betalats "svart". Svaren på enkäten tyder på att den svarta arbetsmarknaden inom byggbranschen har ökat, vilket är oroande. Detta behöver dock inte hänga samman med att ROT-avdraget tagits bort.

Hantverkarnas betyg på ROT-avdraget

I enkäten till hantverkarna fanns en fråga om dessa kunde tänka sig några alternativ till ROT-avdraget för att uppnå samma syften. De allra flesta (61 %) förespråkade en sänkning av byggmomsen. Andra förslag var t.ex. sänkta arbetsgivaravgifter, en allmän sänkning av skatterna och hårdare kontroll av företagen. En del ansåg emellertid att ROT-avdraget var ett bra styrmedel (16 %).

Vilken syn har då hantverkarna på ROT-avdraget? De positiva effekterna är naturligtvis att de fick mer arbete, i många fall större arbeten än annars, samt att önskemålen från kunderna om svartjobb minskade. Relativt många hantverkare svarade dock att det inte fanns vare sig positiva eller negativa effekter.

Bland de negativa effekterna, som dock är färre än de positiva, är den mest förekommande ökat "pappersarbete". Hantverkarna fick ibland i efterhand "specificera" fakturorna, dvs. göra en uppdelning på arbete och material.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Bilaga 1

8 Är resultatet rimligt?

8.1 Tillförlitligheten i undersökningen

Urvalets storlek

Osäkerheter finns i de flesta effektmätningar, och denna undersökning utgör inget undantag. Undersökningens systematiska urval är dock tillräckligt stort för att göra det möjligt att dra slutsatser om populationen.

När det gäller hyreshus ingår bara hyreshus ägda av fysiska personer - privata hyreshus. Urvalet är dock stort och dessa hyreshus utgör en stor del av det totala beståndet av alla hyreshus. Urvalet omfattar vidare endast Stockholms län. Detta län svarar för 15 % av antalet ansökningar för småhus respektive 17 % av antalet ansökningar för hyreshus taxeringsåret 1999. Denna andel motsvarar ungefär länets andel av det totala beståndet av fastigheter i landet. Stockholms län svarar dock för en något högre andel av totalbeloppet. För småhus är andelen 17 % och för hyreshus 33 %. Att andelen för hyreshusen är högre beror på att taxeringsvärdena är högre för hyreshusen i Stockholm än i övriga landet (ROT-avdragets storlek för hyreshusen påverkas av taxeringsvärdet).

Är Stockholms län representativt?

Kan Stockholms läns siffror överföras till att gälla hela Sverige? Det finns egentligen inte någonting som säger att fastighetsägarna i Stockholms län skulle skilja sig från fastighetsägare i övriga landet. Inkomstnivåerna är visserligen högre i Stockholm än i övriga landet. Det skulle kunna innebära att fastighetsägare i Stockholm har råd att göra fler åtgärder på sina hus. ROT-avdraget skulle i så fall få en större effekt i Stockholms län än i övriga landet. Storleken på ROT-avdraget skiljer sig emellertid inte särskilt mycket från övriga landet, och skillnaden är troligtvis ett utslag av att hantverkspriserna är något högre i Stockholms län. Mycket tyder därför på att resultaten för Stockholms län gäller för landet i övrigt.

Är undersökningsåret representativt?

Att resultat som bara gäller taxeringsåret 1999 – för åtgärder i huvudsak genomförda 1998 - kan överföras till att gälla hela perioden är däremot inte självklart. Yttre faktorer kan spela in under övriga år som påverkar inställningen och benägenheten till att vidta olika åtgärder. Eftersom konjunkturen redan hade börjat vända uppåt under 1998 kunde detta ha påverkat viljan hos fastighetsägare att vidta fler förbättringsåtgärder.

Att i en enkät be personer att återge en tänkt situation - hur de skulle ha agerat om ett ROT-avdrag inte funnits - har naturligtvis sina begränsningar. Att göra detta ett par år efter det att den tänkta situationen skulle ha inträffat gör det ännu svårare att få korrekta svar. Fastighetsägare bör vara positiva till ett avdrag som de kan dra nytta av. De ser naturligtvis gärna att det införs

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap

• Bilaga 1

igen. Detta innebär inte att de som svarar skulle tala osanning. Men det innebär att man bör vara försiktig vid tolkningen av resultatet.

Resultaten jämfört med andra studier

Jämfört med Målarmästarnas Riksförenings studie, som är den enda studie som gjorts av ROT-avdraget, skiljer sig resultaten av denna studie i ett par avseenden. Den sammanlagda effekten av ROT-avdraget för småhus, hyreshus och bostadsrätter i Målarmästarnas studie är 49 %, mot 34 % i denna studie. När det gäller hyreshus och bostadsrätter har Målarmästarna beräknat effekten till 25 %, vilket är något lägre än siffran i denna studie som är 31 %. Den största skillnaden gäller dock småhusen. Där har Målarmästarna kommit fram till en effekt på 96 % mot 39 % i denna studie.

Det går även att jämföra resultaten i denna studie med vad RRV och Boverket kom fram till i sina beräkningar av det extra statliga stödet för förbättring av bostäder (ESS) 1995 när ROT-avdraget inte fanns. I RRV:s undersökning beräknades effekten för hyreshusen till cirka 50 % medan den för småhusen var drygt 25 %. Ungefär samma siffror redovisades i Boverkets undersökning.²⁷

Denna undersökning visar således något lägre resultat när det gäller hyreshus, men något högre när det gäller småhus. Det senare kan förklaras med att ROT-avdraget var större än bidraget när det gällde det extra statliga stödet för förbättring av bostäder. Om all tidigareläggning skulle räknas som en effekt av ROT-avdraget, på samma sätt som i RRV:s studie, skulle resultaten bli de samma.

8.2 ROT-avdragets omfattning

För att ROT-avdraget ska ha haft betydelse måste det ha ökat fastighetsägarnas benägenhet att vidta olika åtgärder. För att få en uppfattning om ROT-avdragets omfattning krävs en uppskattning av hur stor del av beståndet som berörts av ROT-avdrag, samt ROT-avdragets andel av de totala utgifterna för vidtagna ROT-åtgärder, dvs. vidtagna åtgärder såväl med som utan avdrag.

Tabell 6 visar det totala antalet taxeringsenheter enligt 2000 års taxering. Eftersom nybyggandet i Sverige har varit litet under en längre tid bör inte dessa siffror skilja sig särskilt mycket från tidigare års siffror (för indelning efter län, se bilaga 3).

Tabell 6. Antalet småhus, fritidshus och hyreshus i riket, taxeringsåret 2000

Småhus	Fritidshus	Hyreshus	Blandade hyreshus ²⁸
1 563 167	348 021	66 293	25 418

Källa: Lantmäteriet, egen bearbetning.

²⁷ Riksrevisionsverket 1997, s. 28; Boverket 1996, s. 56.

²⁸ Blandade hyreshus innehåller såväl bostäder som lokaler.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

Antalet ansökningar om ROT-avdrag för småhusfastigheter under taxeringsåren 1994-2000 var ungefär 661 000. Om en småhusägare ansöker om ROT-avdrag endast en gång för samma fastighet skulle en dryg tredjedel av fastighetsbeståndet ha omfattats av ROT-avdrag under perioden 1994-2000.²⁹

När det gäller hyreshus överstiger antalet ansökningar om ROT-avdrag antalet fastigheter. Det totala antalet ansökningar, inklusive taxeringsåren 1994 och 1995, är 242 000 och beståndet 92 000 (inklusive hyreshus som innehåller såväl bostäder som lokaler).

Ägare till hyreshus är skyldiga att löpande underhålla lägenheterna. Dessutom inrymmer hyresfastigheter flera lägenheter och därmed fler enheter att söka ROT-avdrag för. En fastighetsägare som äger fler fastigheter kan knappast sköta underhållet på egen hand utan måste anlita hantverkare. Av den tidigare redovisade enkäten framgick också att de privata hyreshusägarna hade sökt ROT-avdrag betydligt fler gånger än småhusägarna.

Andel åtgärder som fick ROT-avdrag

En annan intressant jämförelse är att försöka bedöma hur stor andel av alla vidtagna ROT-åtgärder som görs med hjälp av ROT-avdrag. Att många åtgärder vidtas utan ROT-avdrag kan ha flera orsaker. Det kan vara så att fastighetsägarna inte känner till avdragets existens, att de sökt avdrag tidigare och nått maximibeloppet, att de vidtagna åtgärderna inte är avdragsberättigade, att underlaget (minst 2 000 kr) är för litet för att ansöka om ROT-avdrag, att avdraget inte har tillräckligt stor betydelse etc.

I den intäcks- och kostnadsundersökning som SCB gör får fastighetsägare ange vilka utgifter de haft för ombyggnader, reparationer och underhåll, dvs. för material och köpta tjänster (eget arbete räknas inte). Uppgifter när det gäller småhus tas inte fram lika frekvent som för flerbostadshus. De senaste uppgifterna för småhus är från 1997 och för flerbostadshus 1999.³⁰

Småhus

År 1997 uppgick utgifterna för ombyggnader av småhus till 10,6 miljarder kronor och utgifterna för reparation och underhåll till 13,5 miljarder kronor, dvs. sammanlagt 24,1 miljarder kronor. Om ROT-avdraget för samma år (taxeringsår 1998) räknas upp till total arbetskostnad blir detta drygt 2 miljarder kronor. Om arbetskostnaderna utgör 50 % av totalkostnaderna skulle de åtgärder där ROT-avdrag ingår uppgå till 4 miljarder kronor. ROT-avdrag fanns med i finansieringen för cirka en sjättedel av utförda reparationer och ombyggnader m.m av småhus under 1997.

Bland de 24 miljarder kronor som småhusägare lade på reparationer, ombyggnader m.m under 1997 så ingick dock troligen många mindre arbeten

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Bilaga 1

²⁹ Det går att ansöka om ROT-avdrag för samma fastighet flera gånger, såvida ägaren inte nått avdragstaket.

³⁰ Bygger på material från SCB, Örebro. I Konjunkturinstitutets statistik finns motsvarande material men inte lika specificerat. Se Konjunkturinstitutet: Analysunderlag, Tabell 2.33 Byggvolymer.

där hantverkare aldrig var aktuella och andra arbeten som var för små för att berättiga till ROT-avdrag.

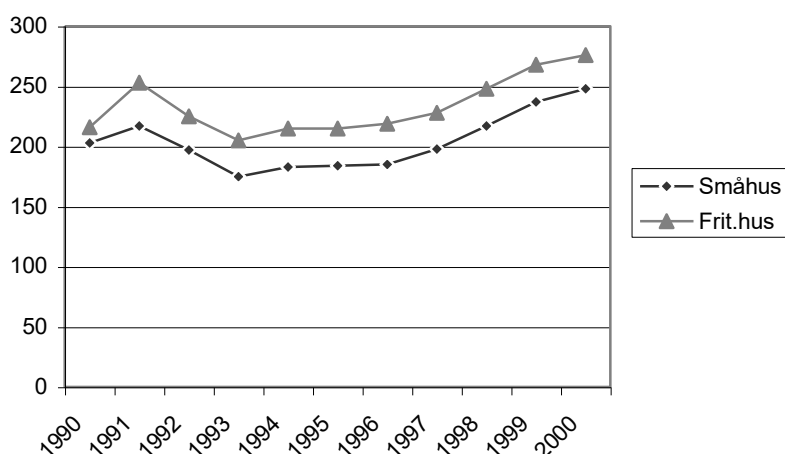
Hyreshus och bostadsrätter

År 1997 var de sammanlagda ombyggnads- och reparationsutgifterna för flerbostadshus, enligt SCB, 27,7 miljarder kronor. Det beviljade ROT-avdraget uppräknat till hela arbetskostnaden motsvarar 5,6 miljarder kronor. Utifrån antagandet att arbetskostnaden utgör hälften blir den totala byggkostnaden 11,2 miljarder kronor.³¹ ROT-avdrag skulle således ha utgjort en del av finansieringen i drygt 40 % av de totala kostnaderna för ombyggnads- och reparationsåtgärder under detta år. Även om det finns osäkerheter i dessa beräkningar så går det med säkerhet att säga att ROT-avdraget förekommit i en stor del av ombyggnads- och reparationsåtgärderna för flerbostadshus.

ROT-avdraget och fastighetspriserna

I en tid av lågkonjunktur och stor arbetslöshet finns förutom en allmän försiktighet att dra på sig kostnader en osäkerhet om huruvida förbättringsåtgärder verkligen leder till en värdestegring på fastigheten. Detta minskar naturligtvis viljan till att vidta förbättringsåtgärder. Följande figur illustrerar fastighetsprisernas utveckling för småhus och fritidshus under 1990-talet:

Figur 23. Priserna under 1990-talet för småhus och fritidshus (deflaterat med KPI 1980=100)³²

Källa: SCB, egen bearbetning.

³¹ Här måste antagandet göras att fastighetsägarna inte gör arbetet själva.

³² SCB, Bo 40, s. 3.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

Priserna på både permanenta småhus och fritidshus sjönk efter 1991 och började stiga igen först under 1997-1998. Utifrån fastighetsprisernas utveckling borde inte benägenheten för förbättringar vara särskilt stor under mitten av 1990-talet. Frågan är alltså i vilken mån ROT-avdraget har hjälpt till i detta förbättringsarbete. Under det år studien gäller – taxeringsåret 1999 dvs. främst kalenderåret 1998 - stiger priserna på småhus tydligt. Att fastighetspriserna stiger kan innebära att behovet av avdraget är mindre och att den kategori som säger att avdraget haft stor betydelse är mindre. Avdraget skulle alltså kunnat ha haft större betydelse tidigare år.

De totala utgifterna för ROT-åtgärder var (enligt SCB:s undersökningar) ungefär 10 % lägre under perioden 1995-1998 än före och efter denna period.³³ Att antalet ansökningar om ROT-avdrag stiger för varje år behöver dock inte ha något samband med att effekterna av avdraget ökar. En ljusare framtid ökar investeringsviljan oavsett ROT-avdraget.

Kände alla till ROT-avdraget?

En annan anledning till att vidta ROT-åtgärder utan att söka ROT-avdrag är att fastighetsägarna inte känner till avdraget. Just kännedomen om avdraget undersökte emellertid Riksskatteverket vid två tillfällen, nämligen i slutet av 1996 och i maj 1998. Ungefär 1 000 intervjuer gjordes vid båda tillfällena och frågan löd: *"Känner Du till att den som äger sin bostad kan få avdrag på skatten om man reparerar, bygger om eller bygger till, ett så kallat ROT-avdrag?"*

Vid 1996 års undersökning svarade 77 % ja. Kännedomen i de yngre ålderna och bland icke förvärvsarbetande var lägre (71 %) än bland dem med de högsta hushållsinkomsterna (89 %). I 1998 års undersökning hade kännedomen stigit till 84 %.³⁴ Det var således knappast någon informationsbrist som gjorde att vissa inte sökte ROT-avdrag.

Var ROT-avdraget stort nog?

En annan avgörande fråga är om ROT-avdraget var tillräckligt stort för att kunna påverka. Enkäten som redovisats tidigare tyder på att det var det relativa beloppet, avdragets andel av reparationskostnaderna, som påverkade fastighetsägarnas beslut att genomföra ROT-åtgärder eller inte. Detta gäller oavsett inkomstnivå, dvs. det finns inget samband mellan inkomst och hur viktigt avdraget anses. De fastighetsägare som i den tidigare nämnda enkäten svarat att ROT-avdraget haft liten betydelse för deras beslut att genomföra åtgärder har främst motiverat det med att åtgärderna ändå var nödvändiga att vidta. 33 % av dessa småhusägare och 23 % av dessa hyreshusägare svarade dock att avdraget varit för litet för att ha någon större betydelse. En del fastighetsägare anser således att avdraget var för litet. Men det gäller inte merparten av de svarande.

³³ Konjunkturinstitutet. Analysunderlag mars 2001. Tabell 2.33 Byggvolym.

³⁴ RSV 1997 och 1998.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Bilaga 1

Var avdragsnivån, dvs. 30 % av arbetskostnaden tillräckligt hög för att öka aktivitetsnivån? Här finns inga andra undersökningar att stödja sig på. I den ovan nämnda Tjänstebeskattningsutredningen som ville permanenta ROT-avdraget sades ”att svartarbetet på hantverksmarknaden påtagligt kan reduceras genom vår skattereduktion...”.³⁵ Avdragsnivån i utredningens förslag var densamma, nämligen 30 %, även om maximibeloppet var något högre.

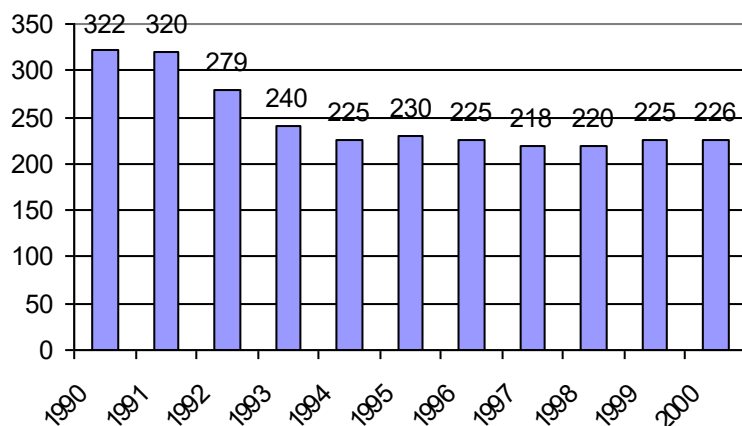
Några fastighetsägare nämner att avdraget borde vara större, även om det inte är särskilt vanligt. Enligt enkätundersökningen var det avdragets storlek i förhållande till kostnaden för åtgärden som påverkade fastighetsägarnas beslut att genomföra en åtgärd eller inte. Slutsatsen innebär att avdraget hade större betydelse för mer arbetsintensiva åtgärder. Där åtgärderna är mycket arbetsintensiva kan en reduktion av arbetskostnaderna med 30 % mycket väl vara en tillräcklig stimulans för att vidta olika förbättringsåtgärder. Hur avdraget skulle kunna fungera i en ”normal” situation där konjunkturen är bättre eller som ett permanent inslag i stället för en tillfällig åtgärd är svårt att bedöma.

8.3 ROT-avdragets påverkan på sysselsättningen

ROT-avdraget syftade ytterst till att öka sysselsättningen inom byggbranschen. Figur 24 visar sysselsättningen inom byggbranschen under 1990-talet:

Figur 24. Sysselsatta inom byggnadsverksamheten (i tusental)

Källa: SCB, Statistisk årsbok 1998 tab. 193 samt Statistisk årsbok 2001 tab. 257 och egen bearbetning.

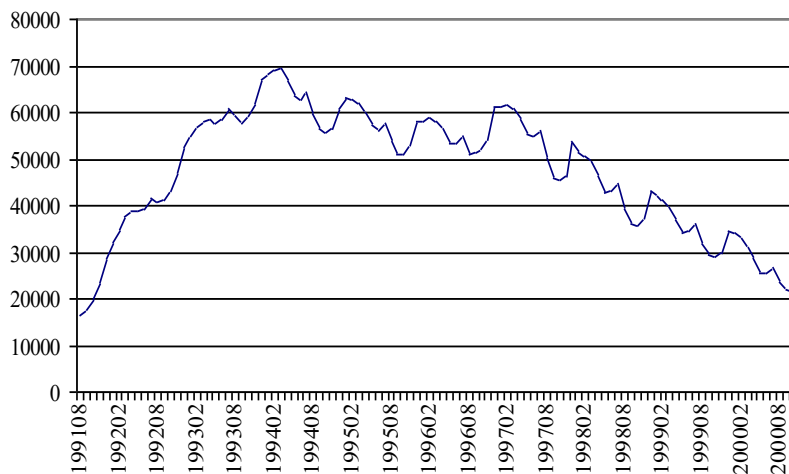
Nedanstående figur visar arbetslösheten för den kategori av arbetskraft som var aktuell för ROT-arbeten (se bilaga 4):

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap .:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap .

Bilaga 1

³⁵ SOU 1997:17, s. 218.

Figur 25. Arbetslösa hantverkare inom byggbranschen i riket (tusental)

Källa: AMS, egen bearbetning

Arbetslösheten för bygghantverkare var som högst 1994 och minskade sedan något fram till 1997. Från 1997 föll arbetslösheten kraftigt. I slutet av 2000 var arbetslösheten bland bygghantverkare bara en tredjedel av vad den var 1994. Arbetslösheten bland alla byggnadsarbetare halverades under samma period.³⁶

Något direkt samband mellan ROT-avdraget och sysselsättningen och arbetslösheten inom byggbranschen går inte att utläsa. Sysselsättningen slutade falla 1994 och arbetslösheten bland bygghantverkare sjönk något från 1994. Det är möjligt att ROT-avdraget och de andra stöd till ombyggnadsarbeten som nämnts tidigare kan ha spelat en viss roll för detta. Den kraftiga nedgången i arbetslösheten bland bygghantverkare från 1997 förklaras dock troligen mer av den allmänna konjunkturförbättringen än av ROT-avdraget.

Det är emellertid inte självklart att bara söka ROT-avdragets effekter i *antal* nya arbetstillfällen, dvs. i form av antingen ökad sysselsättning eller minskad arbetslöshet. Effekterna av ROT-avdraget kan lika gärna vara att de som redan finns i branschen har fått mer att göra och arbetar fler timmar än tidigare.

8.4 Effekter på samhällsekonomi och statsfinanser

Intäkter av ROT-avdraget?

Bland de frågor som bostadsutskottet lämnade till revisorerna fanns en fråga om ROT-avdraget lett till ökade skatteintäkter från näringsidkare och anställda som utfört ROT-arbetena. Om ROT-avdraget uppnådde sitt syfte att skapa nya arbetstillfällen i byggsektorn och omvandla svarta arbeten till vita

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

³⁶ Statistik från Byggnads.

så skulle avdraget åtminstone delvis betala sig självt genom ökade skatteintäkter och även minskade utgifter för arbetslöshetsersättning. De undersökningar som genomförts för denna granskning tyder på att ROT-avdraget har påverkat ägare av både småhus och hyreshus att genomföra ROT-åtgärder, framförallt genom att de tidigare lagts. Men att utifrån enkätundersökningens underlag göra en rimligt säker uppskattning av hur många arbetstillfällen ROT-avdraget har skapat är mycket svårt.

Byggstimulanser vanligt

Byggsektorn är särskilt känslig för svängningar i konjunkturen och riksdag och regering har vid flera tillfällen beslutat om olika stimulanser till denna för att överbrygga kriser som bedömts som tillfälliga. Förutom att minska arbetslösheten har också motivet varit att behålla yrkeskunnig arbetskraft inom sektorn inför nästa uppgång i konjunkturen.

Att i en lågkonjunktur rikta en offentlig stimulans mot en särskild sektor i ekonomin istället för att stimulera ekonomin generellt kan vara motiverat om arbetslösheten är extra hög inom den sektorn. Om det finns mer tillgänglig arbetskraft inom byggsektorn än i övriga delar av ekonomin kan ett skatteavdrag riktat dit skapa fler arbetstillfällen än en allmän skattesänkning. Om detta var fallet med ROT-avdraget är inte lätt att avgöra. Under 1998 - som enkätundersökningen om ROT-avdraget till denna granskning gäller - var dock arbetslösheten inom byggnadsarbetarnas arbetslöshetskassa i genomsnitt 16 % jämfört med 6 % bland samtliga kassamedlemmar.³⁷

I den statistik över sysselsättning och arbetslöshet inom byggbranschen som redovisades i avsnitt 8.3 syns ingen tydlig effekt av ROT-avdraget. Ett av de viktigaste syftena med avdraget var att stimulera fastighetsägare till att tidigare lägga planerade investeringar i sina fastigheter. Men avdraget var, med ett avbrott för 1995, i kraft från våren 1993 till våren 1999. Att tidigare lägga en investering flyttar arbetstillfällen från ett år till ett annat och är därför mer verkningsfullt för att brygga över en kortare period av hög arbetslöshet. Men det är svårare att se några tydliga effekter under en längre period av hög arbetslöshet i byggsektorn, som under den tid ROT-avdraget var i kraft. Om ett stöd riktas till en särskild sektor under en längre tid ökar också risken för att en del av effekten av stödet försvinner genom att priser och löner ökar inom sektorn.

Ökade ROT-avdraget sysselsättningen?

Enkätundersökningen till fastighetsägare angående ROT-avdraget gäller vilken effekt ROT-avdraget hade under år 1998 – taxeringsåret 1999. Under detta år uppgick det beviljade ROT-avdraget till hyreshus och småhus till strax under 2,5 miljarder kronor. En schablonmässig beräkning utifrån enkätundersökningen tyder på att 9000 personer arbetade helår under 1998 med åtgärder som kommit till stånd på grund av ROT-avdraget. Hur många av

³⁷ Arbetslösheten bland byggnadsarbetarna var dock på väg ned. År 1997 var i genomsnitt 22,5 % av kassans medlemmar arbetslösa, 1998 var siffran 15,6 %, 1999 hade den sjunkit till 13,2 % och 2000 till 10 %.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

.
Bilaga 1

dessa som annars skulle ha haft annat arbete och hur många som annars skulle ha varit arbetslösa är mycket svårt att uppskatta. Någon säkrare kalkyl över ROT-avdragets effekter på sysselsättning och offentliga finanser är därför inte möjlig göra utifrån det underlag som varit tillgängligt för denna granskning.

8.5 Erfarenheter av ROT-avdraget

Sammantaget är erfarenheterna av undersökningen följande:

- ◆ Avdraget verkar, under den undersökta perioden, ha påverkat fastighetsägare att genomföra åtgärder.
- ◆ Avdraget verkar till viss del ha omvandlat ”svart” arbetskraft till ”vit”.
- ◆ Fastighetsägarna har inte upplevt avdraget som krångligt.
- ◆ Hantverkarna har däremot haft en del ”pappersarbete” för att hjälpa fastighetsägarna.
- ◆ Nivån på avdraget, 30 %, verkar ha varit tillräcklig.
- ◆ Hantverkarna kan tänka sig en lägre byggmoms som alternativ till ROT-avdraget.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

.
Bilaga 1

9 Revisorernas överväganden

9.1 ROT-avdraget har fungerat väl

De fakta som kommit fram i denna studie tyder, enligt revisorerna, på att ROT-avdraget under omständigheterna fungerat tämligen väl. Enkätundersökningen till fastighetsägare och hantverkare ger belägg för att ROT-avdraget har påverkat fastighetsägare att genomföra byggarbeten eller att tidigare lägga dem. Undersökningen ger också vissa belägg för att ROT-avdraget bidragit till att begränsa svarta arbeten inom byggsektorn.

9.2 Utvärdering borde ha gjorts tidigare

ROT-avdraget infördes 1993 och upphörde 1999. Sammanlagt har nästan 1 miljon ansökningar om ROT-avdrag kommit in till skattemyndigheterna, och det sammanlagda skatteavdraget har uppgått till 11 miljarder kronor. En stor del av fastighetsbeståndet har berörts av detta skatteavdrag.

Inga utvärderingar av åtgärden har dock genomförts på uppdrag av regering eller riksdag under den tid som avdraget ännu fanns i bruk. Revisorerna anser att det är anmärkningsvärt att en så pass omfattande åtgärd infördes och fanns i kraft under så lång tid utan att den utvärderades.

9.3 Bättre underlag nästa gång

Byggindustrin är en mycket konjunkturkänslig bransch. Under vissa perioder kan arbetslösheten bland byggnadsarbetare och hantverkare stiga kraftigt. Då kan det vara motiverat med någon form av offentlig stimulans av nybyggande eller av ROT-verksamheten. Det är därför sannolikt att en åtgärd liknande ROT-avdraget kan bli aktuell igen när konjunkturläget gör det motiverat. Revisorerna vill understryka vikten av att en sådan åtgärd i så fall måste analyseras noggrant innan den införs och följs upp och utvärderas medan den är i kraft.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Bilaga 1

Referenser

Boverket 1996. Extra statligt stöd för förbättring av bostäder. Rapport 1996:6. Del I.

Bostadsutskottets betänkande 1997/98:BoU10. Bostadspolitik.

Finansutskottets betänkande 1992/93:FiU10. Den ekonomiska politiken och budgetregleringen m.m.

Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU1. Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna.

Konjunkturinstitutet 2001. Analysunderlag mars 2001. Tabell 2.33. Byggvolym. (Stockholm: Konjunkturinstitutet).

Målbarmästarnas Riksförening 1997. *Marknadsundersökning. Inköp av målningsarbeten inom konsumentsektorn.*

Målbarmästarnas Riksförening 2000. *Målbarmästarnas analys av ROT-avdragets effekt.*

Norström, T. & Skog, O-J 2001. Effekter av lördagsöppna systembolagsbutiker. Uppföljning av de tio första månaderna. Institutet för social forskning, Stockholms universitet och Senter for høyere studier, Det norske videnskaps-akademi.

Regeringens proposition 1992/93:150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1993/94, m.m..

Regeringens proposition 1995/96:198. Ekonomisk-politiska åtgärder på skatte- och avgiftsområdet.

Regeringens proposition 1997/98:1. Budgetpropositionen för 1998.

Regeringens proposition 1997/98:119. Bostadspolitik för hållbar utveckling.

Riksdagens revisorer. Förstudie (1995/96:11). 1993 och 1994 års ROT-program.

Riksdagens revisorer. Förstudie (2000/01:7). ROT-avdraget

Riksrevisionsverket 1997. *Sysselsättnings effekter av ESS och FIM.* RRV 1997:50.

Riksskatteverket 1997. Kunskapsmätning. Rapport P-7011. (Stockholm: IMU-Testologen AB).

Riksskatteverket 1998. Tillägsfrågor i samband med undersökningen om självdeklarationen 1998. (Stockholm: Sifo Research & Consulting AB).

SCB. Statistisk årsbok 1998.

SCB. Statistiska meddelanden, serie Bostäder och byggande. Bo 40. Fastighetsprisstatistik för 1:a kvartalet 2000.

SCB. Statistisk årsbok 2001.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.
Bilaga 1**

SFS 1993:672. Lag om skattereduktion för utgifter för byggnadsarbete på bostadshus.

SFS 1994:1994. Förordning om extra statligt stöd för förbättring av bostäder.

Skatteutskottets betänkande 1995/1996:SkU 32. Skattereduktion för utgifter för byggnadsarbete på bostadshus.

SOU 1997:17 Skatter, tjänster och sysselsättning.

Särskilt framtaget underlag för denna rapport

Arbetsmarknadsstyrelsen. Särskilt framtagen statistik över arbetslösa för ett antal yrkesgrupper.

Lantmäteriet. Statistik över antalet småhus, fritidshus och hyreshus enligt 2000-års taxering.

Riksskatteverket. Statistik över ROT-avdrag för taxeringsåren 1994-1995. samt 1997-2000.

SCB. Underlag till intäkts- och kostnadsundersökningen, SCB Örebro.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

.
Bilaga 1

Bilaga 1 Beräkningar

Beräkningar till tabell 3

Enligt enkätundersökningen uppger 12 % av kategorin tidigareläggning att de skulle ha betalat utan faktura och 22 % delvis mot, delvis utan faktura. Motsvarande för kategorin där avdraget haft en liten betydelse är 5 %, respektive 17 %. Att det är något färre i denna kategori som skulle ha betalat utan faktura, beror på att en del av arbetena inom denna kategori ansetts nödvändiga att göra, som dessutom kräver hantverkare och att fakturan fungerar som en garanti ur försäkringssynpunkt. Bland kategorin tidigareläggning (33 %) skulle, enligt ovan, 87 % ha anlitat hantverkare ändå vilket motsvarar 28 % av samtliga svarande, dvs. 87 % av 33 %. 12 % av dessa skulle ha betalat utan faktura, dvs. drygt 3 %. Effekten av ROT-avdraget för kategorin där avdraget spelat liten roll blir enligt motsvarande beräkningar drygt 2 %.³⁸ För den kategori som svarat att de delvis skulle ha betalat mot faktura, delvis utan faktura kan vi för enkelheten skulle säga att hälften skulle ha betalat utan faktura och hälften mot faktura, dvs 11 % för kategorin tidigareläggning och 8,5 % för kategorin där avdraget spelat liten roll. Effekten av ROT-avdraget i detta fall skulle då med samma beräkningssätt bli 3 % för kategorien tidigareläggning och 4 % för kategorien där avdraget spelat liten roll.³⁹

Beräkningar till tabell 4

14 % av kategorin tidigareläggning och 4 % av de som ansett att avdraget haft liten roll skulle ha gjort arbetet själv. Att det är färre bland hyreshusägarna än bland småhusägarna som skulle ha utfört arbetet själv beror på att många hyreshusägare har flera fastigheter och knappast kan utföra arbetet själv. Bland de privata hyreshusfastighetsägarna har 38 % svarat att avdraget inneburit en tidigareläggning och 41 % att det inte haft någon större betydelse. Effekten blir således 14 % av 38 %, dvs. drygt 5 % för kategorin tidigareläggning och 1,5 % där avdraget inte spelat någon större roll, dvs. 4 % av 41 %.

Det är nästan uteslutande mot faktura som respondenterna för båda dessa kategorier skulle ha betalat. De privata hyreshusen är till skillnad mot småhusen företag där kravet på redovisning är större. Gör vi samma typ av beräkning för hyreshusen som för småhusen kommer effekten att bli betydligt mindre än för småhusen. Av de som skulle ha använt hantverkare, vilket är 86 % av denna kategori, skulle 3,5 % ha gjort detta utan faktura.⁴⁰ Effekten blir 1 %⁴¹. Effekten för kategorin där avdraget spelat liten roll blir med samma beräkningssätt också 1 %.⁴²

³⁸ Dvs. $92 \% \times 51 \% \times 5 \%$.

³⁹ Dvs. $87 \% \times 33 \% \times 11\% = 3 \%$ och $92 \% \times 51 \% \times 8,5 \% = 4 \%$.

⁴⁰ Om vi slår ihop kategorien utan faktura och halverar kategorien delvis mot, delvis utan faktura.

⁴¹ Dvs. $3,5 \% \times 86 \% \times 38\%$.

⁴² Dvs. $2,5 \% \times 96 \% \times 41 \%$.

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

Bilaga 2. ROT-avdrag – antal ansökningar och belopp

Antal ROT-ansökningar taxeringsår 1997

Län	Hyreshus	Småhus	S:a Fast.	Bostadsr.	Totalt
1	7578	10755	18333	3024	21357
3	689	1648	2337	659	2996
4	1497	2500	3997	399	4396
5	1918	2993	4911	520	5431
6	1456	3751	5207	333	5540
7	678	2314	2992	119	3111
8	835	3156	3991	97	4088
9	183	656	839	71	910
10	555	1605	2160	155	2315
12	4455	8992	13447	1740	15187
13	845	3434	4279	104	4383
14	3705	6289	9994	749	10743
15	1526	4097	5623	294	5917
16	855	2451	3306	282	3588
17	796	2289	3085	180	3265
18	1227	1881	3108	196	3304
19	871	2006	2877	130	3007
20	850	3075	3925	268	4193
21	1027	2060	3087	340	3427
22	760	1746	2506	178	2684
23	414	938	1352	111	1463
24	858	2082	2940	175	3115
25	1025	2199	3224	226	3450
Riket	34603	72917	107520	10350	117870

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.
Bilaga 1

Belopp ROT-avdrag taxeringsår 1997

Län	Hyreshus	Småhus	S:a Fast.	Bostadsr.	Totalt
1	259 196	57 050	316 246	9 024	325 270
3	17 726	8 274	25 900	1 928	27 828
4	27 864	10 723	38 587	831	39 418
5	36 884	13 586	50 470	1 375	51 845
6	20 638	16 801	37 439	875	38 314
7	10 419	10 642	21 061	341	21 402
8	12 187	14 021	26 208	252	26 460
9	4 833	3 170	8 003	246	8 249
10	10 070	7 134	17 204	446	17 650
12	125 981	42 285	167 266	4 508	171 774
13	13 919	16 363	30 282	289	30 571
14	105 486	29 462	134 948	1 889	136 837
15	20 428	17 668	38 096	789	38 885
16	10 786	10 973	21 759	658	22 417
17	13 220	9 902	23 122	442	23 564
18	24 635	8 435	33 070	636	33 706
19	22 157	8 236	30 393	319	30 712
20	14 831	14 110	28 941	674	29 615
21	28 066	9 350	37 416	965	38 381
22	15 253	7 546	22 799	397	23 196
23	5 953	4 379	10 332	296	10 628
24	11 205	8 608	19 813	408	20 221
25	17 131	8 049	25 180	425	25 605
Riket	828 870	336 766	1 165 636	28 016	1 193 652

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

ROT-ansökningar taxeringsår 1998

Län	Hyreshus	Småhus	S:a Fast.	Bostadsr.	Totalt
1	9 771	19 134	28 905	6 598	35 503
3	1 060	3 156	4 216	1 385	5 601
4	2 233	4 275	6 508	640	7 148
5	2 553	5 807	8 360	855	9 215
6	2 017	6 862	8 879	593	9 472
7	840	4 273	5 113	418	5 531
8	1 202	5 638	6 840	229	7 069
9	267	1 100	1 367	77	1 444
10	773	2 844	3 617	219	3 836
12	5 820	16 288	22 108	4 350	26 458
13	1 174	5 900	7 074	267	7 341
14	7 949	23 351	31 300	3 194	34 494
17	1 215	4 246	5 461	330	5 791
18	1 619	3 638	5 257	681	5 938
19	1 193	3 411	4 604	595	5 199
20	1 210	5 317	6 527	485	7 012
21	1 309	3 377	4 686	992	5 678
22	1 114	3 168	4 282	370	4 652
23	766	1 777	2 543	204	2 747
24	1 365	4 066	5 431	431	5 862
25	1 237	3 780	5 017	334	5 351
Riket	46 687	131 408	178 095	23 247	201 342

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

Belopp ROT-avdrag taxeringsår 1998

Län	Hyreshus	Småhus	S:a Fast.	Bostadsr.	Totalt
1	544 707	103 180	647 887	21 432	669 319
3	54 106	15 556	69 662	4 165	73 827
4	57 276	20 138	77 414	2 168	79 582
5	74 710	26 434	101 144	2 245	103 389
6	44 007	31 277	75 284	1 329	76 613
7	19 225	19 926	39 151	918	40 069
8	22 846	25 819	48 666	555	49 221
9	7 019	6 176	13 195	350	13 545
10	26 661	12 864	39 525	523	40 048
12	235 744	77 660	313 404	10 326	323 730
13	26 156	27 692	53 848	709	54 557
14	265 912	98 246	364 158	9 875	374 033
17	36 076	19 117	55 193	866	56 059
18	49 566	16 357	65 923	2 057	67 980
19	42 022	14 204	56 226	1 235	57 461
20	31 864	25 098	56 962	1 265	58 227
21	41 649	15 438	57 087	2 991	60 078
22	30 202	13 711	43 913	907	44 820
23	13 601	8 819	22 420	524	22 944
24	26 541	18 371	44 912	1 105	46 017
25	33 954	14 476	48 430	718	49 148
Riket	1 683 844	610 559	2294 404	66 263	2 360 667

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

ROT-ansökningar taxeringsår 1999

Län	Hyreshus	Småhus	S:a Fast.	Bostadsr.	Totalt
1	9 815	22 690	32 505	9 018	41 523
3	1 224	3 634	4 858	1 258	6 116
4	1 802	4 876	6 678	909	7 587
5	2 511	6 723	9 234	1 427	10 661
6	2 114	7 667	9 781	728	10 509
7	906	4 732	5 638	719	6 357
8	1 303	6 071	7 374	294	7 668
9	239	1 348	1 587	109	1 696
10	831	3 404	4 235	252	4 487
12	6 216	19 271	25 487	5 010	30 497
13	1 225	6 956	8 181	407	8 588
14	7 717	24 763	32 480	3 929	36 409
17	1 125	5 016	6 141	508	6 649
18	1 721	4 471	6 192	662	6 854
19	1 181	3 932	5 113	540	5 653
20	1 292	6 321	7 613	472	8 085
21	1 260	4 269	5 529	1 229	6 758
22	1 156	3 585	4 741	336	5 077
23	692	1 865	2 557	217	2 774
24	1 425	5 440	6 865	416	7 281
25	1 208	4 459	5 667	399	6 066
Riket	46 963	151 493	198 456	28 839	227 295

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

Belopp ROT-avdrag taxeringsår 1999

Län	Hyreshus	Småhus	S:a Fast.	Bostadsr.	Totalt
1	568 804	129 242	698 046	32 003	730 049
3	58 726	19 296	78 022	4 201	82 223
4	45 475	24 479	69 954	3 144	73 098
5	80 418	33 294	113 712	3 763	117 475
6	41 150	36 828	77 978	1 982	79 960
7	20 552	23 149	43 701	1 703	45 404
8	27 644	29 501	57 145	649	57 794
9	5 710	7 018	12 728	340	13 068
10	20 973	16 658	37 631	613	38 244
12	244 724	97 526	342 250	13 125	355 375
13	27 212	36 191	63 403	1 472	64 875
14	282 906	126 517	409 423	12 168	421 591
17	26 964	22 831	49 795	1 659	51 454
18	47 232	21 301	68 533	1 563	70 096
19	42 354	16 710	59 064	1 287	60 351
20	32 405	30 669	63 074	1 438	64 512
21	39 933	21 015	60 948	4 240	65 188
22	33 549	16 764	50 313	869	51 182
23	15 592	10 350	25 942	430	26 372
24	30 959	26 632	57 591	1 082	58 673
25	27 280	18 357	45 637	869	46 506
Riket	1 720 562	764 328	2 484 890	88 600	2 573 490

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Bilaga 1

ROT-ansökningar taxeringsår 2000

Län	Hyreshus	Småhus	S:a Fast.	Bostadsr.	Totalt
1	7 407	10 637	18 044	5 212	23 256
3	795	1 905	2 700	516	3 216
4	1 399	2 042	3 441	300	3 741
5	1 733	3 325	5 058	648	5 706
6	1 372	3 672	5 044	371	5 415
7	699	2 278	2 977	252	3 229
8	856	2 759	3 615	194	3 809
9	172	626	798	56	854
10	531	1 637	2 168	57	2 225
12	4 518	9 588	14 106	3 319	17 425
13	883	3 531	4 414	206	4 620
14	5 719	12 425	18 144	1 779	19 923
17	781	2 252	3 033	193	3 226
18	1 122	2 023	3 145	578	3 723
19	857	2 010	2 867	293	3 160
20	604	2 732	3 336	194	3 530
21	915	1 791	2 706	578	3 284
22	744	1 604	2 348	233	2 581
23	424	1 049	1 473	113	1 586
24	824	2 261	3 085	300	3 385
25	731	1 943	2 674	183	2 857
Riket	33 086	72 090	105 176	15 575	120 751

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

Belopp ROT-avdrag taxeringsår 2000

Län	Hyreshus	Småhus	S:a Fast.	Bostadsr.	Totalt
1	276 221	54 476	330 697	17 483	348 180
3	22 400	8 647	31 047	1 737	32 784
4	23 392	9 115	32 507	826	33 333
5	27 239	14 864	42 103	1 267	43 370
6	16 569	17 855	34 424	931	35 355
7	10 600	10 774	21 374	199	21 573
8	13 447	12 290	25 737	293	26 030
9	4 944	2 879	7 823	141	7 964
10	7 679	7 416	15 095	141	15 236
12	106 992	45 291	152 283	8 218	160 501
13	12 433	16 912	29 345	717	30 062
14	115 345	58 891	174 236	4 510	178 746
17	12 314	8 920	21 234	402	21 636
18	13 364	8 727	22 091	1 223	23 314
19	19 896	7 258	27 154	444	27 598
20	9 779	11 641	21 420	562	21 982
21	19 218	7 686	26 904	1 997	28 901
22	12 465	6 159	18 624	547	19 171
23	8 716	5 230	13 946	260	14 206
24	12 561	9 440	22 001	659	22 660
25	17 242	6 753	23 995	375	24 370
Riket	762 816	331 224	1094 040	42 932	1 136 972

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 1

Bilaga 3. Antal taxeringsenheter

Antal taxeringsenheter enligt 2000 års taxering

Län	Småhus	Fritidshus	Hyreshus ¹	Hyreshus ²
A	199 955	68 167	10 426	5 523
C	45 662	13 025	1 736	397
D	43 646	15 514	2 434	813
E	67 359	13 861	3 577	779
F	65 237	5 906	3 334	1 044
G	39 152	4 522	1 156	766
H	57 339	16 118	2 241	796
I	11 380	5 884	301	259
K	37 122	6 630	1 155	507
M	207 084	27 919	7 649	3 236
N	61 670	15 683	1 853	633
O	263 321	48 824	12 212	3 864
S	61 169	10 580	2 434	739
T	51 901	7 068	2 403	873
U	47 567	7 514	1 889	560
W	67 806	21 251	2 031	866
X	57 169	13 466	2 038	933
Y	52 729	10 723	2 416	926
Z	23 784	12 843	1 442	487
AC	46 965	12 749	1 442	693
BD	55 150	9 774	2 124	724
Antal i hela landet	1 563 167	348 021	66 293	25 418

Not. Hyreshus¹ innebär hyreshus som huvudsakligen består av bostäder. Medan Hyreshus² innebär bostäder och lokaler.

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap

Bilaga 1

Bilaga 4. Arbetslöshetsstatistik -yrkesgrupper

Yrkesgrupper

Kod	Yrke	Kod	Yrke
131310	Byggmästare	712340	Ställningsbyggare
214210	Byggnadskonstruktör	712440	Rörläggare
214220	Produktionsingenjör, bygg	712910	Byggnadsarbetare, allround
214230	Kvalitetsingenjör, bygg	713110	Undertaksmontör
311210	Byggnadskonstruktör	713120	Takmontör
311220	Produktionsingenjör, bygg	713210	Golvslipare
311230	Kvalitetsingenjör, bygg	713220	Golvläggare
311560	VVS-ingenjör	713310	VVS-isolerare
315120	Byggnadsinspektör	713330	Tak- och fasadisolerare
712110	Murare	713410	Glasmästare
712120	Plattsättare	713510	VVS-montör
712130	Stuckatör	713610	Installationselektriker
712210	Betongarbetare	713910	Stenmontör
712220	Håltagare	714110	Byggnadsmålare
712320	Inredningssnickare	714120	Servicearbetare, måleri
712330	Byggnadsträarbetare	721320	Byggnadsplåtslagare

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

Bilaga 5. Enkät till fastighetsägarna

Enkät till Er som fått ROT-avdrag

1. Vilken typ av åtgärder har Ni, i huvudsak, vidtagit med hjälp av ROT-avdraget?

Typ av åtgärd

.....

2. Hur stor del av de totala kostnaderna för ROT-åtgärderna bedömer Ni att ROT-avdraget utgjorde?

☐ 0-10%

☐ 11-20%

☐ 21-30%

☐ 31-40%

☐ 41-50%

☐ 51%-

☐ Ungefär%

3. Vilken påverkan har ROT-avdraget haft när det gäller att vidta olika förbättringsåtgärder i Er fastighet?

Välj något av alternativen A, B eller C och gå sedan vidare till fråga 4.

A.

☐ Avdraget hade stor eller helt avgörande betydelse för att vidta dessa åtgärder.

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

B.

☐ **Avdraget innebar en tidigareläggning av åtgärder som skulle ha gjorts vid ett senare tillfälle.**

Om åtgärder tidigarelagts på grund av avdraget innebar det även att.....

- ☐ ...fler åtgärder än planerat vidtogs
- ☐andra åtgärder än planerat vidtogs
- ☐ Nej, tidigareläggningen innebar ingen skillnad

Om ROT-avdraget inte funnits (och eftersom Ni skulle ha vidtagit samma åtgärder fast vid ett senare tillfälle) vem som skulle då ha utfört arbetet?

- ☐ Jag hade utfört arbetet själv
- ☐ Jag hade ändå tänkt att använda hantverkare

Om Ni ändå hade tänkt att använda hantverkare för arbetet hade betalning skett?

- ☐ Mot faktura
- ☐ Utan faktura
- ☐ Delvis mot faktura, delvis utan faktura

C.

☐ **Avdraget hade liten eller ingen påverkan.**

Om avdraget endast haft liten eller ingen påverkan för att vidta ROT-åtgärder, vad berodde detta på?

- ☐ Åtgärderna var ändå nödvändiga att vidta vid detta tillfälle
- ☐ Avdraget var för litet för att ha betydelse
- ☐ Andra finansieringskällor som t.ex. bra lånevillkor var avgörande
- ☐ Annat, nämligen

Om ROT-avdraget inte hade funnits (och eftersom Ni ändå skulle ha vidtagit åtgärderna) skulle detta ha påverkat vem som skulle ha utfört arbetet?

- ☐ Ja, utan ROT-avdraget hade jag utfört detta arbete själv
- ☐ Nej, jag hade ändå tänkt att använda hantverkare för detta arbete

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.
Bilaga 1

Om Ni hade tänkt att använda hantverkare för arbetet hur hade betalning skett?

- ☐ Mot faktura
- ☐ Utan faktura
- ☐ Delvis mot faktura, delvis utan faktura

4. Har Ni haft ROT-avdrag vid fler tillfällen?

- ☐ Ja, vid antal tillfällen
- ☐ Nej

5. Har Ni haft andra statliga stöd för ombyggnadsåtgärder samtidigt som ROT-avdraget?

- ☐ Ja, nämligen.....
- ☐ Nej

TACK för att Ni tagit Er tid att svara på våra frågor. Här har Ni möjlighet att ge egna kommentarer om ROT-avdraget.

.....

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap

Bilaga 1

Bilaga 6. Enkät till hantverkarna

Enkät angående reparation- ombyggnad och tillbyggnad i bostadshus (ROT-avdrag)

A. Uppgifter om verksamheten

1. Vilken huvudsaklig inriktning har Er verksamhet (måleri, VVS etc)?

.....

2. Vilken typ av fastighet arbetar Ni främst mot (fler alternativ kan dock anges om ingen kategori dominerar)?

☐ Småhus, fritidshus

☐ Flerbostadshus

☐ Affärs-, kontors- eller industrilokaler

3. Upplever Ni att andelen ”ROT-arbeten” i Er verksamhet har förändrats sedan ROT-avdraget avskaffades 1999?

☐ Ökat

☐ Minskat

☐ Ingen skillnad

Om det skett en förändring, hur stor är den (i %)?

.....

4. Märker Ni någon förändrad inriktning av efterfrågan på ”ROT-arbeten” sedan ROT-avdraget avskaffades?

☐ Nej

☐ Ja

Om ja, är det t. ex andra typer av åtgärder, dyrare eller billigare etc

.....

.....

B. Synpunkter på den ”svarta” marknaden

5. Har Ni problem med en svart marknad som konkurrerar med Er verksamhet (om nej, gå vidare till fråga 6)?

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

☐ Nej

☐ Ja

Om ja, har problemet med en svart marknad förändrats sedan ROT-avdraget avskaffades?

☐ Ökat

☐ Minskat

☐ Ingen skillnad

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

Bilaga 1

6. Frågar era kunder efter möjligheten att betala svart?

☐ Aldrig

☐ Ibland

☐ Ofta

7. Har kundernas efterfrågan på möjligheten att få betala svart förändrats sedan ROT-avdraget avskaffades?

☐ Ökat

☐ Minskat

☐ Ingen skillnad

C. Synpunkter på ROT-avdraget

8. Vilka positiva effekter innebar ROT-avdraget för Er verksamhet?

.....

9. Vilka negativa effekter innebar ROT-avdraget för Er verksamhet?

.....

10. Kan Ni tänka Er andra metoder från statsmakternas sida för att uppnå liknande effekter som ROT-avdraget syftade till, dvs. att minska arbetslösheten och att omvandla "svart" arbetskraft till vit?

.....

TACK för att Ni tagit Er tid att svara på våra frågor.

Sammanställning av remissinstansernas yttranden om rapporten om ROT-avdragets effekter

Inledning

Riksdagens revisorers rapport ROT-avdragets effekter beslutades av revisorerna i plenum den 13 december 2001. Rapporten skickades sedan på remiss till berörda myndigheter och intresseorganisationer. Remisstiden gick ut den 14 februari 2002. Svar har inkommit från Riksskatteverket, Skattemyndigheten i Stockholm, Boverket, Målmästarnas riksförening, Sveriges Fastighetsägare, Sveriges Byggindustrier samt Villaägarnas riksförbund. Regeringskansliet, Byggnadsarbetarförbundet och Hyresgästföreningen har inte avgivit några svar.

Allmänna synpunkter

Riksskatteverket instämmer i revisorernas slutsats att ROT-avdraget har fungerat bra och ansetts som lätt att hantera för både dem som ansökt och dem som administrerat avdraget. Detta anser verket trots att verket principiellt har uppfattningen att skattesystemet ska vara så enhetligt och enkelt som möjligt.

Skattemyndigheten i Stockholm delar utredningens uppfattning om att skattereduktionen för byggnadsarbeten har legat på rätt nivå. Utan att statistiskt kunna bevisa det har skattemyndigheten uppfattningen att antalet arbetstillfällen ökade under den period ROT-avdraget fanns.

Boverket anser att revisorerna i rapporten inte lyckats få fram något substansieellt underlag för slutsatser om ROT-avdragets effekter på sysselsättningen och att man inte kunnat dra några bestämda slutsatser om ROT-avdragets effekter på omvandlingen av "svart" arbetskraft till "vit", vilket var de två huvudsyftena med granskningen.

Målmästarnas riksförening tycker att det är glädjande att denna rapport initierats. Enligt Målmästarna redovisar revisorernas rapport i långa stycken samma slutsatser som Målmästarna själva kommit fram till i en tidigare rapport, dock i flera fall i alltför försiktiga ordalag och utan att riktigt fullfölja påbörjade resonemang.

Sveriges Fastighetsägareförbund anser att den genomförda granskningen är väl utförd och att rapporten ger en korrekt bild av de granskade aspekterna på avdraget. Förbundet delar också rapportens slutsatser, bl.a. om stödformens fördelar framför gängse bidragsformer inom denna sektor.

Sveriges byggindustrier (BI) ansluter sig till huvudslutsatserna i rapporten. BI håller dock för sannolikt att avdragets positiva effekter varit större än vad som kommit till uttryck i rapporten. BI anser att avdraget bör ha påverkat statsfinanserna positivt på ett betydande sätt och att det reducerat svartarbeten i en större omfattning.

Villaägarnas riksförbund delar slutsatserna i rapporten att ROT-avdraget påverkat fastighetsägare att genomföra bidragsberättigade åtgärder, att av-

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap

Bilaga 2

draget delvis omvandlat svart arbetskraft till vit och att avdraget varit förhållandevis okomplicerat och lättfattligt för småhusägare.

Nivån på ROT-avdraget

Riksskatteverket har ingen uppfattning om nivån på ROT-avdraget var tillräckligt hög. Verket anser dock att kartläggningen i revisorernas rapport endast fångat in dem som valt att dra nytta av skattereduceringen. Rapporten bringar, enligt verket, ingen klarhet i frågan om det finns personer som valt att inte utnyttja ROT-avdraget för att nivån varit för låg.

Skattemyndigheten i Stockholm delar bedömningen i rapporten att skattereduktionen för byggnadsarbeten har legat på rätt nivå.

Målarmästarnas riksförening håller inte med om att nivån på ROT-avdraget var tillräckligt hög. Målarmästarna anser att nivån – 30 procent – var tillräcklig för hyresfastigheter. För småhus anser dock Målarmästarna att 30 procents avdrag är för lite för att hantverkarna ska kunna konkurrera med svarta arbeten. Målarmästarna anser att ett ROT-avdrag med 50 procents avdragsrätt skulle vara ett dräpslag mot den svarta marknaden.

Sveriges Fastighetsägareförbund påpekar att ROT-avdraget enbart utgick för arbetskostnader. Det gynnade arbetsintensiva åtgärder med låg materialkostnad. Målare var t.ex. mer gynnade än andra hantverkare. Avdraget gällde dessutom enbart köpta tjänster och utgick inte om samma åtgärder utfördes av anställd personal. Avdragets utformning kom troligen att leda till en del onödiga konstruktioner för att få avdraget, menar Fastighetsägareförbundet.

Sysselsättningseffekter

Skattemyndigheten i Stockholm anser att antalet arbetstillfällen ökade medan ROT-avdraget fanns i kraft, dock utan att myndigheten statistiskt kan bevisa det.

Boverket anser att rapporten inte lyckats få fram något substansieellt underlag för slutsatser om ROT-avdragets effekter på sysselsättningen. Boverket anser dock att frågan om sysselsättningseffekten av ROT-avdraget inte är så intressant i dagens konjunkturläge. Mer centrala frågor är, enligt verket, frågan om effekten på tillgången av väl underhållna bostäder och frågan om rättvisa mellan upplåtelseformerna. Boverket anser dock att det är viktigt att ställa frågan om effekterna på sysselsättningen stod i rimlig proportion till penninginsatsen.

Målarmästarnas riksförening genomförde år 2000 en undersökning av ROT-avdragets effekter på sysselsättningen och statsfinanserna och kom fram till mycket positiva effekter. Målarmästarna anser att denna undersökning borde ha redovisats i rapporten även om revisorerna inte håller med om resultatet.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Bilaga 2

Motverkade avdraget svarta arbeten?

Riksskatteverket har ingen uppfattning om ROT-avdraget motverkade svarta arbeten inom byggsektorn. Verket anser dock att rapporten berör ämnet flyktigt. Riksskatteverket hade gärna sett att det tillgängliga materialet hade använts till att beräkna effekterna av detta mer utförligt.

Skattemyndigheten i Stockholm anser att de uppgifter som begärdes in i samband med ansökningarna om ROT-avdraget gjorde att skattemyndigheterna kunde följa upp att inkomsterna deklarerades hos de hantverkare som utförde arbetena. Detta motverkade troligen till en viss del svart arbetskraft, anser myndigheten.

Boverket tror inte att det är avskaffandet av ROT-avdraget som lett till att hantverkarna som svarat på enkäten upplevt att efterfrågan på "svarta" arbeten ökat. Verket tror snarare att det är den starkare byggkonjunkturen under de senaste åren som lett till ett ökat antal propåer till hantverkare om "svarta" jobb.

Målmästarnas riksförening refererar till en egen TEMO-undersökning som tyder på att ROT-avdraget hade en dämpande effekt på svarta arbeten inom byggsektorn. Målmästarna nämner även att många medlemsföretag hävdar att de inte längre lämnar offerter till privatpersoner eftersom de nu, sedan ROT-avdraget avskaffades, aldrig får arbeten av privatpersoner.

Sveriges byggindustrier anser att enkäten som ligger till grund för många av rapportens slutsatser inte utformades på ett optimalt sätt. BI anser att enkäten tydligare borde ha skilt frågorna om svartarbete, tidigareläggning av arbete och tillkommande arbeten från varandra. Enkätens utformning gör att det inte klart går att utläsa hur stor påverkan ROT-avdraget har haft på förekomsten av svartarbete eller sysselsättningen. BI anser att det är troligt att ROT-avdragets reducerande effekt på svartarbete och dess betydelse för sysselsättningen i byggbranschen har underskattats i rapporten.

Var ROT-avdraget enkelt och lättfattligt?

Riksskatteverket påpekar att lagstiftningen kring avdraget till en början var något oklar. Detta gjorde det svårt för skattemyndigheternas handläggare att bedöma vad som skulle ingå i ett korrekt beslutsunderlag. Om ROT-avdraget skulle aktualiseras på nytt är det därför viktigt att erfarenheter inom administrationen tas till vara på ett konstruktivt sätt, anser Riksskatteverket.

Sveriges Fastighetsägareförbund framhåller att det tar tid innan fastighetsföretagen låter ett sådant stöd påverka sina beslut om åtgärder. Därför var det olyckligt att inte stödet kunde utgå under längre tid utan den politiska osäkerhet om förlängning som rådde under perioden. Det var också en nackdel att regeringen först beslöt att stödet skulle upphöra och sedan beslöt att införa det på nytt, menar Fastighetsägareförbundet.

Övriga synpunkter

Boverket anser att ett system med bidrag till fastighetsägarna kan ha fördelar framför ett avdrag. Ett system med skattereduktion måste vara generellt. Ett

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 2

system med bidrag ger större möjligheter till styrning och differentiering, exempelvis genom olika subventionsgrad i olika regioner. En nackdel med skattereduktionen är att effekten på sysselsättningen fördröjs, då man inte får ta hänsyn till skattereduktionen i samband med skattejämkning, menar verket.

Enligt Boverkets mening är frågan om rättvisa mellan upplåtelseformerna av central betydelse när man diskuterar stöd för att stimulera byggandet. Det finns en särskild risk att hyressektorn missgynnas. Ett eventuellt stödsystem för ROT-åtgärder som även omfattar hyreshussektorn bör enligt Boverket inte endast omfatta tjänster och arbeten som utförs på entreprenad (av näringsidkare som innehar F-skattsedel). Detta skulle i så fall betyda att åtgärder i egen regi missgynnas. I systemet med ROT-avdrag gällde skattereduktionen inte för arbeten som egna företagare utförde på sina egna hus och inte heller för företag som utförde arbeten på sina fastigheter med egna anställda.

Målarmästarnas riksförening framför slutligen att de önskar ett ROT-avdrag för hemtjänster på 50 % av arbetskostnaden och att det ska finnas en hög beredskap för ett generellt ROT-avdrag enligt tidigare modell när byggmarknaden viker.

Villaägarnas riksförbund vill att ROT-avdraget återinförs och permanentas i hela landet och vill även att avdraget inkluderar materialkostnader. Ett annat alternativ är, enligt Villaägarna, sänkt byggmoms som även skulle stimulera nybyggnationen.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Bilaga 2

Innehållsförteckning

1	Revisorernas granskning.....	1
1.1	Sammanfattning av rapporten	1
	Bakgrund	1
	Undersökningens uppläggning.....	2
	Resultat	2
	Erfarenheter för framtiden	2
2	Revisorernas överväganden och förslag	3
2.1	ROT-avdraget har fungerat väl	3
2.2	Utvärdering bör göras nästa gång	4
2.3	Revisorernas förslag	5

Bilaga 1

	Rapport 2000/01:8 ROT-avdragets effekter	7
	Förord	9
	Sammanfattning.....	11
	Bakgrund	11
	Uppdraget och undersökningens uppläggning	11
	Resultat	11
	Erfarenheter för framtiden	12
1	Bakgrund	13
1.1	Inledning.....	13
1.2	Fakta om ROT-avdraget	13
	ROT-avdraget införs för första gången.....	13
	Reglerna för ROT-avdraget	14
	ROT-avdraget togs bort... ..	14
	...och infördes igen.....	14
	...och förlängdes ytterligare	14
2	Tidigare utredningar av ROT-avdraget.....	16
	RRV:s granskning.....	16
	Boverkets studie.....	16
	Målmästarnas studie	16
3	ROT-avdragets omfattning och inriktning.....	18
4	Möjligheterna att bedöma ROT-avdragets effekter	19
	Svårigheter att jämföra.....	19
	Före och efter studie	19
	Studie ändå värd att göra	19
	Vilka effekter ska undersökas?	20
5	Underlagsmaterial.....	22
	Två enkäter	22
	Urvalet till enkäten	22
	Taxeringsåret 1999	22
	Är Stockholms län representativt för riket?	22
	Relativt stort urval	23
	Allmännyttan ingår ej	23
	Svarsfrekvens och bortfallsanalys.....	24

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

6	Resultatet av enkäten till fastighetsägarna	25
6.1	Småhusägarnas svar	25
	Samband med inkomster	28
6.2	Hyreshusägarnas svar	29
	Den samlade bilden	32
7	ROT-avdragets effekter	33
7.1	Inledning	33
	Hur viktig är tidigareläggning?	33
	Vad hade hänt utan ROT-avdrag?	33
7.2	ROT-avdragets effekt för småhus	34
	Motverkade avdraget svartarbete?	34
7.3	ROT-avdragets effekt för hyreshus	36
	Svartarbete eller inte?	37
	Fastighetsägarnas betyg på ROT-avdraget	38
7.4	Hantverkarnas syn på ROT-avdraget	38
	Enkät till hantverkarna	38
	Urval av hantverkare	38
	Tre huvudfrågor	39
	Problem med svart marknad?	40
	Hantverkarnas betyg på ROT-avdraget	42
8	Är resultatet rimligt?	43
8.1	Tillförlitligheten i undersökningen	43
	Urvalets storlek	43
	Är Stockholms län representativt?	43
	Är undersökningsåret representativt?	43
	Resultaten jämfört med andra studier	44
8.2	ROT-avdragets omfattning	44
	Andel åtgärder som fick ROT-avdrag	45
	ROT-avdraget och fastighetspriserna	46
	Kände alla till ROT-avdraget?	47
	Var ROT-avdraget stort nog?	47
8.3	ROT-avdragets påverkan på sysselsättningen	48
8.4	Effekter på samhällsekonomi och statsfinanser	49
	Intäkter av ROT-avdraget?	49
	Byggstimulanser vanligt	50
	Ökade ROT-avdraget sysselsättningen?	50
8.5	Erfarenheter av ROT-avdraget	51
9	Revisorernas överväganden	52
9.1	ROT-avdraget har fungerat väl	52
9.2	Utvärdering borde ha gjorts tidigare	52
9.3	Bättre underlag nästa gång	52
	Referenser	53

Bilaga 2

Sammanställning av remissinstansernas yttranden om rapporten om ROT-avdragets effekter	71
--	----

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**